ԵՐԵՍՈՒՆ ԵՒ ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 3513 — ՆԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ 22 ՕԳՈՍՏՈՍ 1883 — Ն. Տ. 3 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1883

ԳԱՅՄԱՆՔ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համար 10 Մէճիտ
» » Գաւառաց » 12 »
Վեցամսեայ » Կ. Պոլսոյ » 5 1/2 »
» » Գաւառաց » 6 1/2 »
Օտար թղթատարով զրկուած 2 1/2 լիրա
Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղրշ. երկու անգամի համար 2 ղրշ է. աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կը լինի։

ՄԱՍԻՍ
ԼՐԱԳԻՐ

30 ՓԱՐԱՅ

ՀԱՆԱՊԱԶՕՐԵԱՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

30 ՓԱՐԱՅ

ԳԱՅՄԱՆՔ

Դուրս փնացած լրագրաց համար ծախքը խմբագրութեան վրայ է ։

Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ եւ իցէ գրութիւն խմբագիր-Տնօրէնին պէտք ուղղուի Կ. Պոլիս Բիւա Պահչէ Եօքուշը, Շարք Չարշըսը Թ, գրասենեակը։

Չվճարուած նամակ չըն-
-ւակ, յղուած, եւայլն ետ չեն

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Խառն լուրեր. — Հեռագրական լուրեր. — Ազգային լուրեր. — Քաղաքական տեսութիւն. — Լուրեր վանէն. Նկարագրական. — Այլ եւ այլ լուրեր. — Միացեալ ընկ. — Թերթօն Մասիսի. — Թատերական երեկոյթ.

Կ. ՊՈԼԻՍ 22 ՕԳՈՍՏՈՍ

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վեհ. Սուլթանին գահակալութեան առթիւ Օսմ. Նախարարք Շաբաթ օրը կայսերական պալատն երթալով՝ իրենց շնորհաւորութիւնները մատուցին Ն. Կ. Վեհափառութեան ։ Յետոյ պալատան մէջ ի խորհուրդ գումարուելով՝ ինչ ինչ կարեւոր խնդրոց վրայ խորհրդակցեցան և այս պատճառաւ չկրցին Բ. Դուռն երթալ ։

Գարատաղի Նիքիթա իշխանն ո՛չ թէ Շաբաթ առաւօտ՝ այլ իրիկունը մայրաքաղաքէս մեկնեցաւ կայսերական իզզէտտին շոգենաւով. կայսերական պահակ շոգենաւը թնդանօթով ողջունեց իշխանին մեկնումը ։

Մայրաքաղաքիս դեսպաններն ուրբաթ օրն իրենց քաղաքական թարգմանները կայսերական պալատը ղրկելով շնորհաւորեցին վեհ. Սուլթանին գահակալութեան տարեդարձը ։

Վեհ. Սուլթանին բարձր հովանաւորութեան ներքեւ գտնուող կայսերական քաղաքային (միւլքիյէ) վարժարանին մրցանակաբաշխութեան հանդէսն այսօր պիտի կատարուի մեծ շքով ։

Արեւելեան Ռումէլիի կուսակալ Ալէքօյ փաշա, որ ժամանակէ մ՚ի վեր մայրաքաղաքս կը գտնուի, սեպտեմբերի սկիզբը Փիլիպէ պիտի վերադառնայ ։

Վաղըթ ծանուցանելէ յետոյ թէ յառաջիկայ գարնան Ռումանիոյ և Սերպիոյ թագաւորաց մայրաքաղաքս գալու դիտաւորութեան նկատմամբ դեռ պաշտօնական տեղեկութիւն մը չկայ, կ՚ըսէ թէ այս ըլլայն եթէ իրականութիւն գտնէ, արեւելեան մանր պետութիւնք պաշտօնական և անկեղծ ապացոյց մ՚ալ տուած պիտի լինին թէ արեւելեան աշխարհավարութեան կեդրոնը կը համարին Օսմ. տէրութիւնը ։

Նոյն լրագիրը կ՚ըսէ թէ Ֆրանսական Ֆրէսինէ ընկերութեան և Օսմ. Թղթատարութեան միջեւ ծագած վէճին նկատմամբ ֆրանսական դեսպան Տը Նոայլ մարքիզին տուած ծանուցագիրն հաշտարար ոգւով մը գրուած է եղեր ։

Լա Թիւրքի կը ծանուցանէ թէ Պետական խորհուրդը քաղաքապետութեան և քանի մը մանր վաճառականաց միջեւ ծագած վէճ մը քննելու զբաղած է ։ Քաղաքապետութիւնը կ՚ուզէ Լուքս Թէքէսի տուրք առնուլ յիշեալ վաճառականներէն, որք կը պնդեն թէ իբրեւ վաճառական Լուքս Թէքէսի տուրք վճարելէ ազատ են, և իրենց այս ըսածին ոյժ տալու համար առեւտրական սենեկէն տրուած վկայականներ կը ցուցնեն ։ Քաղաքապետութիւնն ալ հակառակը կը պնդէ ։ Արդ այժմ Պետական խորհուրդը մինչեւ որ այս վէճը լուծէ, քաղաքապետութիւնն անոնց վաճառատանց դրան առջեւ ոստիկաններ դրեր է՝ յաճախորդաց ներս մտնելն արգիլելու համար ։

Լէքսբրէս կ՚ըսէ թէ Հունգարացի հռչակաւոր սրնգահար Պ. Թէրշագ վեհ. Սուլթանին գահակալութեան տարեդարձին առթիւ մարշ մը յօրինելով Ն. Կ. Վեհափառութեան ընծայեր է ։

Քամթարյէն կը գրեն թէ Պուլղարիոյ Ալէքսանդր իշխանին և Գարատաղի իշխանին երկրորդ դուստր Մէլիծա իշխանուհւոյն միջեւ առաջադրեալ ամուսնութեան զրոյցը թէպէտ ի սկզբան հերքուած, բայց այժմ վերստին երեւան ելած է ։

Ճէրիտէի Հավատիս կը ծանուցանէ թէ Սարըճարի կողմը հանք մը գտնուած լինելով, հանրօգուտ շինութեանց Նախարարութիւնն յանձնախումբ մը ղրկեր է, որպէս զի յիշեալ հանքը քննելով տեղեկագիր մը բերէ ։

Զրոյց կայ թէ, կ՚ըսէ Ճէրիտէի Հավատիս, Բէրայի ոստիկանապետ Պահրի փաշայի դատն ամբաստանիչ ատեանին յանձնուեր է ։

Վագըթ կը ծանուցանէ թէ Սամաթիոյ կողմը մարդու մը դիակ գտնուեր է, որոյ գլուխը մարմինէն զատուած էր ։ Ոստիկանութիւնն ոճրագործը փնտռելու ետեւէ է ։

Յայտնի է թէ Ռուսիոյ կառավարութիւնը Կովկասու ճանբով Պարսկաստան փոխադրուելիք վաճառաց վրայ մաքսատուրք դրաւ Պաթումի մէջ ի գործ դրուած մաքսանենգութեան առաջքն առնլու համար ։ Պաթումէն եկած տեղեկութիւնք կը ծանուցանեն թէ Ռուսիոյ կառավարութեան այս ձախող տնօրէնութիւնն աղէտաբեր հետեւանքներ պիտի ունենայ Ռուսիոյ վաճառականութեան համար ։ Պաթումի Օսմ. հիւպատոս Սէտատ էֆէնտի այս մասին արտաքին գործոց Նախարարութեան տեղեկագիր մ՚ուղղելով խորհուրդ կուտայ Բ. Դրան, որ այս առիթէն օգուտ քաղելով անյապաղ ամեն հնարաւոր դիւրութիւններ շնորհէ Թուրքոյ—Պարսկական վաճառականութեան ։ Սէտատ էֆէնտիի տեղեկագիրը կ՚առաջարկէ Տրապիզոնի մէջ նոր մթերանոցներ շինել, դիւրագնաց ճանբաներ հորդել, փոխանցելի վաճառներէն առնուող մաքսատուրքերը ջնջել, և ասոնց նման ուրիշ շատ մը տնօրէնութիւններ ընել, որք մեծ օգուտներ պիտի արտադրեն թէ՛ Օսմ. վաճառականութեան և կայսերական կառավարութեան, և թէ՛ այն գաւառացի ժողովրդոց, որք կը գանգատէին թէ իրենց ապրուստի միջոցներէն զրկուած էին, երբ Պարսկաստան գնացող կարաւանք Տրապիզոնի ճանբան թողլով Պաթումի ճանբան բռնած էին ։

Գըրգ—Քիլիսէէն նամակ մը կը ծանուցանէ թէ տեղւոյն ոստիկանութիւնն ամբողջապէս ցիրուցան ըրեր է այն աւազակախումբն, որ վերջին օրերս հայազգի կալուածատէր մ՚առեւանգած և 1700 ոսկւոյ փրկանք մ՚առնելէ յետոյ արձակած էր ։ Բայց որովհետեւ իրողութիւն մ՚է թէ ժամանակէ մ՚ի վեր այս աւազակախումբք այնպիսի անհամեմատ բազմացեալ են, որք կարծես թէ Հիդրայի մը գլխուն հետ կապակցութիւն ունին, նոյն նամակը կ՚ըսէ թէ յիշեալ գաւառը դեռ Ցէյնէփ Ալի հռչակաւոր աւազակապետին խմբէն կը նեղուի, որ ցարդ կրցած է պրծիլ ամեն հալածումէ՝ Արեւելեան Ռումէլի ապաստանելով ։ Փիլիպէի և Ադրիանուպոլսոյ իշխանութիւնք վերջապէս համաձայներ են այդ աւազակախումբն հալածելու համար ։

Ժուրնալ տը Քօնսթանթինօբլ լրագիրը Քաղաքապետութեան ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ սա ցաւալի իրողութեան վրայ թէ կարգ մը մարդիկ պատուաւոր ընտանեաց քով դնելու խոստմամբ դեռատի աղքատ օրիորդներ կը բերեն մայրաքաղաքս, և բանի պոռնկանոցները դնելով իրենց անխիղճ շահամոլութեան զոհ կ՚ընեն ։ Նոյն լրագիրն ի մէջ այլոց կ՚իմանայ թէ Միտիլլիցի յոյն մը քանի մ՚օր առաջ Զմիւռնիա երթալով 18 ամեայ աղջիկ մը կը հրապուրէ խոստանալով մայրաքաղաքիս պատուաւոր ընտանեաց միոյն քով դնել զայն և կ՚առնու Պոլիս կը բերէ. սակայն փոխանակ իւր խոստումը կատարելու, հրէի մը կը յանձնէ, որ Ղալաթիոյ ամենէն ապականեալ փողոցներէն մին կը տանի զայն. սակայն աղջիկը, թէպէտ իւր ընտանեաց ծոցէն նոր դուրս ելած, բայց իրեն սպասող դառն վիճակին վրայ չկասկածելու չափ միամիտ չլինելով, յանկարծ ճանբան կանգ կ՚առնու և կը հարցնէ թէ ո՞ւր կը տանէր զինքն, զիս ծնողացս վերադարձո՛ւր, ապա թէ ոչ անցորդաց կը դիմեմ, կ՚ըսէ ։ Հրեայն այս սպառնալեաց հետեւանքէն վախնալով՝ ինքն անձամբ կը տանի ոստիկանութեան կը յանձնէ աղջիկն, յայտնելով միանգամայն այն յոյնին անունն, որ իրեն յանձնած էր զայն ։ Ոստիկանութիւնն՝ յետ խուզարկութեան՝ կը յաջողի գտնել յոյնն, որ այժմ Ղալաթա—Սէրայի մէջ բանտարկուած է ։ Աղջիկն Յունաց Պատրիարքարանի յանձնուեր է ։

Գատը—գիւղ Մէօհիւրտարի կողմը դիզուած թաչէններու կոյտ մը շաբաթ գիշեր ժամ 1/2ին միջոցները բռնկելով այրեցաւ ։ Ճէրիտէի Հավատիս կը ծանուցանէ թէ այս հրդեհին առթիւ դարձեալ երկու ջրանկրաց խմբեր կռուի բռնուելով զիրար ծեծեր և իրարու գլուխ պատռեր են ։ 15 օրուան մէջ այս երրորդ կռիւն է որ կը պատահի ջրանկրաց խումբերու միջեւ ։ Գումգաբուի մէջ պատահած կռուին շարժառիթները դեռ ոստիկանութեան բանտը կ՚սպասեն. ոմանք ալ փախած լինելով՝ կը փնտռուին ոստիկանութեան կողմէ ։ Քաղաքապետութիւնը կարեւոր տնօրէնութիւն մ՚ըրած կը լինի, եթէ ջրանկրաց խումբերու մէջ մրցման խայտառակ դրութիւնն իսպառ արգիլելու ։

Կէլիպօլուէն կը ծանուցանեն թէ այդ քաղաքէն 5,000 խոյամ ընտանիք անցերեն, որք Պուլղարիոյ մէջ իրենց ունեցած բնակարանները վերջնապէս թողած էին փոքր—Ասիոյ Գարէսի նահանգին մէջ զետեղուելու համար ։ Յիշեալ ընտանեաց ամենն ալ զոյգ մ՚եզով կամ գոմէշով լծեալ սայլեր ունին իրենց հետ ։

Ուրբաթ օրը ժամ 8ին միջոցները Շիրքէթի Խայրիէի 21 թիւ շոգենաւին մեքենան աւրուելով Թարապիոյ մօտ, չկրցաւ ճանբան շարունակել ։ Թէպէտ այս առթիւ ուղեւորաց մէջ իրարանցում մ՚ինկաւ, բայց կամուրջէն մեկնող 22 թիւ շոգենաւն օգնութեան հասնելով՝ զայն իւր ետեւէն կապեց և մինչեւ Թարապիա քաշեց տարաւ ։

Պոլսոյ Քէչէճիլէր կոչուած թաղը պարտէզի մը մէջ իբր երեսնամեայ անծանօթ մարդու մը դիակ գտնուեցաւ. ոստիկանութիւնը պարտիզպանները ձերբակալեց ։

ՀԵՌԱԳՐԵՐ

Վիէննա 1 սեպտեմբեր

Կը հաւաստեն թէ Աւստրիոյ Նախարարապետ Քալնոքի կոմսին հետ Պիսմարք իշխանին տեսակցութեան նպատակն՝ Աւստրոյ—Հունգարիոյ և Գերմանիոյ միջեւ կեցած բարեկամական համաձայնութիւնն ամրապնդել է ։

Լոնտրա 1 սեպտ.

Այս առաւօտեան լրագիրք հեռագրեր կը հրատարակեն ծանուցանող թէ Իտալիոյ և Մարոքի միջեւ կեցած վէճը վերջացեր է Իտալացւոց դէմ ի գործ դրուած ապօրէն գործոց համար հատուցում մը տրուելով ։

Պէրլին 1 սեպտ.

Գերմանիոյ խորհրդարանն (Րայխսթակ) ընդունեց Սպանիոյ հետ կնքեալ առեւտրական դաշնագիրը ։ Յետ այս քուէարկութեան, խորհրդարանին նստաշրջանը փակուեցաւ ։

Վիէննա 1 սեպտ.

Աւստրիոյ արտաքին գործոց Նախարար Քալնոքի կոմսն և Պիսմարք իշխանն՝ երկար խորհրդակցութիւններ ունենալէ յետոյ՝ այսօր մեկնեցան Սալցպուրկէն ։

Լոնտրա 1 սեպտ.

Գահիրէէն կը հեռագրեն առ Թայմս թէ Թաքթահի մէջ (ի վերին Եգիպտոս) ապստամբութիւն մը ծագեր է ։

Վիէննա 2 սեպտ.

Այս առաւօտ ժամը 7ը քառորդ անցած Աւստրիոյ գահաժառանգ իշխանին կինն՝ յաջողութեամբ աղջիկ մը ծնաւ ։ Մայրն ու տղայն քաջառողջ են ։ Մկրտութիւնը սեպտ. 5ին պիտի լինի ։

Վիէննա 12 սեպտ.

Առաջնութեան խնդրոյն վրայ քաղաքական ընտանեաց եւ առանձնական* ընտանեաց միջեւ ծագած անհամաձայնութեան պատճառաւ Օրլէանեան արքայազունք ներկայ չպիտի լինին Շամպօռի դքսին յուղարկաւորութեան ։

Գահիրէ 2 սեպտ.

Երէկ ընտրութիւնք տեղի ունեցան ի Գահիրէ այսօր ալ կը շարունակուին ։ Բնիկ ժողովուրդը մեծ հետաքրքրութեամբ կը հետեւի այս ընտրութեանց ։

ԽՈԼԵՐԱ

Ալեքսանդրիա 2 սեպտ.

Սեպտ. 1ին քոլէրայէն մեռնողներուն ցանկը.

Ալեքսանդրիա	6
Ջանազան տեղեր	19
	25

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրն երէկ վսեմ. Աբրահամ փաշային և Մադաթեան Սիմոն պէյի հետ կայսերական պալատը գնաց ի շնորհաւորութիւն տարեդարձի գահակալութեան վեհ. Սուլթանին ։

Կը լսենք թէ Ն. Սրբազնութիւնը վաղը դարձեալ կայսերական պալատը պիտի երթայ մասնաւոր կերպիւ վեհ. Սուլթանին ներկայանալու համար ։

Ս. Պատրիարք Հայրը վսեմ. Աբրահամ փաշայի տունն է միշտ ։

Ամեն. Ներսէս Սրբազան Պատրիարքարանի վերաբերեալ գրութիւններն ստորագրելէ ետ կը կենայ իւր վերահաստատումէն ի վեր, և այս պատճառաւ Բ. Դուռը ղրկուած պաշտօնագրերն իսկ Պատրիարքարանի կնքով միայն կը կնքուին ։

Քաղաքական և կրօնական ժողովներն յառաջիկայ չորեքշաբթի օրն իրենց սովորական նիստը պիտի ընեն Պատրիարքարանի մէջ ։ Հրաւիրագիրը Գեր. փոխանորդ Հօր ստորագրութեամբ պիտի ղրկուին այսօր ։

Երուսաղեմայ վանքէն Ամեն. Եսայի Պատրիարքին հասած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ վանքին պարտուց տոկոսները վճարելու մասին մեծ դժուարութիւն կը քաշուի, որովհետեւ վանքին նիւթական վիճակը չներեր այլ եւս, ուստի Միաբանութիւնը չգիտեր թէ ի՛նչ ընել պէտք է, և Ն. Սրբազնութենէն կը խնդրէ դարման տանիլ սոյն անձկալից կացութեան ։

Վագըթ իւր երէկի քաղաքական յօդուածին մէջ կ՚ըսէ. “Հայոց Ամեն. Ս. Պատրիարքին հրաժարման նկատմամբ մեր հայ հայրենակցաց մէջ ինչ ինչ տարաձայնութիւնք (ֆէսատ — ֆ-ւ) կան „ ։

Երէկ, Միացեալ ընկերութեանց կեդրոնական ժողովը չկրցաւ նիստ ընել երեսփոխանաց ամենամեծ մասին բացակայութեան պատճառաւ ։ Ներկայ էին միայն 12 երեսփոխանք, որք նկատելով որ չպիտի կարենան օրինաւոր թիւն ունենալ նիստ կազմելու համար, ցրուեցան գրութիւն մ՚ստորագրելով և յանձնելով Դիւանին, որով դիտել կուտան թէ երեք նիստերէ, այսինքն ամիս ու կէսէ ի վեր Օրակարգին մէջ գտնուած կարեւոր խնդիրներն անլոյծ կը մնան երեսփոխանաց բացակայութեան պատճառաւ, և իբրեւ դարման այս ցաւալի կացութեան՝ կը խնդրեն Դիւանէն երկուշաբթէն նիստ մ՚ալ գումարել և այս անգամ՝ յատկապէս ազդարարել երեսփոխանաց թէ սոյն նստին Օրակարգին մէջ գտնուած խնդրոց նկատմամբ որոշում պիտի տրուի ի ներկայութեան ո՛ և է թուոյ ժողովականաց ։ Դիւանը չէր կարող բնականաբար ընդունիլ 12 երեսփոխանաց սոյն առաջարկութիւնն, ըստ որում՝ օրինաւոր ժողովոյ մը կողմէ տեղի չէր ունենար. սակայն ինք եւս համոզուած լինելով Նորա օգտակարութեան և զայն իբրեւ միակ դարման ճանչելով ներկայ վիճակին, խոստացաւ անոնց՝ իբրեւ պարզ առաջարկ յաջորդ նստին Օրակարգն անցունել զայն և ժողովոյ որոշման ենթարկել ։

Յուսալի է որ Միացեալ ընկերութեանց երեսփոխանք, զգալով այս վիճակին շարունակութեան վնասակարութիւնը, կը փութան խմբովին ներկայ գտնուիլ յաջորդ նստին և կ՚աշխատին ազատել ընկերութիւնը ներկայ տագնապէն, որով պարզապէս իրենց պարտականութիւնը կատարած կը լինին ։

Ուսուցչական հացկերոյթն երէկ տեղի ունեցաւ ։ Սփոնէքեան ճաշարանը նորոգութիւններ կրելուն պատճառաւ, Հայ ուսուցիչք գումարուած էին Արթինեան ճաշարանն, ի Ղալաթիա, բայց ներկայից թիւը պակաս էր Քրիստոսի 12 աշակերտաց թիւէն ։ Իրենց բացակայութեամբ կը փայլէին մանաւանդ այս հանդէսը կազմակերպող Պատ. անձինք, Տեարք Պէրպէրեան և Գուրգէն, որք ստիպողական պատճառներով չէին կրցած ներկայ գտնուիլ ։ Աւելորդ է ըսել թէ հացկերոյթը բաւական անշուք եղաւ ։ Եթէ այս տարեկան հացկերոյթներու նպատակը տարին անգամ մը մայրաքաղաքիս Հայ ուսուցիչներն և դպրոցաց տնօրէններն ի մի վայր ամփոփել, և անոնց շահուց և զգացմանց համերաշխութիւնն հաստատել է, ո՛չ երէկի, ո՛չ իսկ անցեալ տարւոյ հացկերոյթք այս բնոյթը չկրցան ունենալ, ներկայից յոյժ սակաւութեան պատճառաւ ։ Ադոնք առ առաւելն կրնան համարուիլ քանի մը ուսուցիչներու մէկ տեղ գալով ճաշելն, և այսպիսի դէպքեր տարին շատ անգամ կրնան պատահիլ ։ Տարբեր և աւելի օգտակար բան մ՚ընելու համար, — և իրօք պէտք կայ այսպիսի տարբեր բան մ՚ընելու, — մասնաւոր խնամք պէտք է տանիլ հացկերոյթին կազմակերպութեան, և նախ անոր նշանակութիւնը լաւ պէտք է հասկցնել մայրաքաղաքիս Հայ ուսուցչական խմբին ։

Աւելորդ է յարել թէ, եթէ նոյն իսկ հացկերոյթը փայլուն յաջողութիւն մը չէ եղած, իրականութիւն չէ գտած Նաեւ այն կարեւորագոյն գաղափար, որ կցուած էր հայ ուսուցչաց այս տարեկան խնճոյքին հետ, այն է վարժապետական Միութիւնն ։ Անոր խօսքն անցեալ տարի լսուեցաւ, բայց գործադրութեան մասին որ եւ է փոյթ չտեսնուեցաւ անկէ ի վեր ։

Բայց երէկի հացկերոյթն, իւր համեստ համեմատութեամբք հանդերձ, զուարթ գումարում մ՚եղած է ։ Բաժակներ առաջարկուած են վեհ. Սուլթանին, Ս. Պատրիարք Հօր, Նախարարապետ փաշային, կրթական Նախարար փաշային, և Ռուսիոյ և Թուրքիոյ հայ ուսուցչական խմբոց կենաց ։ Կարդացուած է Խիֆէկճեան Համբարձում էֆէնտիի մէկ նամակն, որ Ռուսահայոց ուսուցչական մարմնոյն բաղդատութիւնը կ՚ընէր մերինին հետ ։ Այս նամակ կը հրատարակուի մեր վաղուան թուով ։ Երիտասարդ մանկավարժ մը, Պ. Գ. Մալաթեան, կարդացած է ճառ մը, որով վարժապետական Միութեան պէտքին վրայ կը պնդէր, և բաժակ կ՚առաջարկէր այդ չիրագործուած գաղափարն առաջին անգամ արտայայտողներուն կենաց ։ Խնճոյքը ժամ 7ին սկսած է, և 8 1/2ին վերջացած ։

Բարեկամ մը հետեւեալ տեղեկութիւնը կը հաղորդէ մեզ.

“Գերմանիոյ երկրագործական ուսումնարանին ուղարկուելիք աշակերտաց մրցումը վերջացաւ և 18 երիտասարդաց մէջ որք քննութեան ենթարկեցան, առաջին վեցն ընտրեցան ։ Քննութիւնք գիտութեանց մասին էին և քննիչք որք բոլորն եւս բարձրաստիճան և Եւրոպիոյ համալսարանաց մէջ ուսեալ անձինք են, փափագելի կէտ բնաւ չթողին աշակերտաց կատարեալ զօրութիւնն հասկնալու պարտականութեան մասին ։ Այս անգամ ընտրուողաց երկուքը Տաճիկ են, երկուքն Հայ (Տիգրան Ասլանեան և Լեւոն Սուրէնեան), մէկ Յոյն և մէկ Հրեայ ։ Ուսումնական տարեգլուխն մերձ լինելով, հաւանական է որ ընդ փոյթ մեկնին ։„

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ
ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Աւստրիական կայսրութեան հանդարտութիւնը խանգարած է մէկէ աւելի կէտի վրայ ։ Շաբաթ օրը Վիէննայէն եկած հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ վերջերս Խրուատաստանու մէջ յառաջ եկած յեղափոխական յուզումը քաղաքային պատերազմի մը երեւոյթն ունի ։ Յայտարարութիւն մը հանուած է, որով կը մերժուի հնազանդիլ կայսեր հրամանաց ։ Հունգարիոյ Նախարարապետ Պ. Թիսա հրաժարական պիտի տայ, եթէ Վիէննայի Նախարարութիւնը չուզէ հաւանիլ այս խռովութիւնը զսպելու համար խիստ միջոցներու գործածման ։ Խրուատաստանու մէջ ծագած սոյն յուզում Խրուատաց և Սլաւաց գործն է, որք լեզուի և Խրուատական զինանշանի խնդրոյ պատճառաւ վերջերս յոյժ գրգռուած էին իրենց Հունգարացի հայրենակցաց դէմ ։ Աւստրիոյ Սլաւք, ուր որ հոծ մարմին մը կը կազմեն, կը պահանջեն որ իրենց լեզուն միակ պաշտօնական լեզուն լինի, մինչդեռ կառավարութիւնն, հարկաւոր պարագայից մէջ իւր հրամանագրերը Սլաւ լեզուի ալ թարգմանել տալով և դատարանաց մէջ սլաւերէն փաստաբանութիւններ մտիկ ընելով հանդերձ, պաշտօնական կը ճանչէ գերմանական գաւառաց մէջ գերմաներէնն, հուն-

---

(*) Պուրպօնեան գերդաստանին թագաւորական ժառանգութեան իրաւունք չունեցող մասը ։

գարական կամ Հունգարիոյ Թագաւորութեան ենթարկեալ գաւառաց մէջ մաճառական լեզուն, իսկ Դալմատիոյ մէջ իտալերէնը միայն։ Այս խնդիր այնչափ մեծցած է, որ Խրուադստանու Նահանգային ժողովոյն մէջ սաստիկ վիճաբանութեանց առիթ տուաւ վերջերս, և Նահանգապետը, վախնալով թէ այդ չերմ վիճաբանութիւնք միտքերը գրգռելու չծառայեն, փութաց փակել ժողովը։ Բայց Խրուադաց յուզումն անկէ ի վեր աւաւելի սաստկացաւ։ Խրուադըստանու քաղաքաց մէջ ժողովուրդը գումարումներ ըրաւ, կառավարական պաշտօնատանց վրայ յարձակեցաւ, Հունգարական զինանշանը վար առաւ պահանջելով որ միայն Խրուադական զինանշանը գործածուի, ապակիներ կոտրեց, ոստիկաններ և պաշտօնատարներ վիրաւորեց, յեղափոխական իմաստով յայտարարութիւններ հրատարակեց, և մեծամեծ ցոյցերով պատռեց այն պաշտօնական յայտարարութիւնները, որք Հունգարերէն լեզուով տպուած և կառավարական պաշտօնարանաց դրանց վրայ փակցուած էին ի գիտութիւն հասարակութեան։ Ասոնք առ՝ նըւազն երկու շաբաթ առաջ տեղի ունեցած դէպքեր են, որոց պատմութիւնը գտած էինք նախընթաց թղթաբերով առնուած եւրոպական լրագրաց մէջ։ Իսկ կը թուի թէ այնուհետեւ իրաց վիճակը ծանրացած է յոյժ, ապա թէ ոչ՝ անհնար էր որ նոյն իսկ Վիէննայէն եկած հեռագիր մը «քաղաքային պատերազմի» անախորժ և ծանրակշիռ հանգամանքն ընծայէր այս խռովութեանց։ Գիտենք թէ կառավարութիւնն ամեն կողմէ զօրք ղրկած էր Խրուադստանու գլխաւոր կեդրոններն, ի պահանջել հարկին խիստ միջոցներ ձեռք առնելու համար։ Բայց այս մասին երկու կարծիք կային կառավարական ակմբոց մէջ։ Մին էր մեղմութեամբ սիրաշահել Խրուադներն, և անոնց հետ երկրին ուրիշ Սլաւ տարրերը, չափաւոր զիջումներ ընելով անոնց։ Այս է գերմանական կուսակցութեան կարծիքն, որ Ադրիական ծովու սոյն եզերքը գերմանացնելու այնչափ հետամուտ չէ, որչափ է ի մասին Աւստրիոյ այն Սլաւ գաւառաց, որք աւելի մօտ են գերմանական կեդրոններու։ Միւս կարծիքն է Հունգարական կուսակցութեանն, որ ամեն կողմէ սլաւական պահանջմունքներուն աւելնալը տեսնելով, երկիւղ կը կրէ, և կը վախնայ թէ մի գուցէ օր մը Սլաւ ազգութիւնք ընկճեն Հունգարական տարրը։ Մաճառք սաստիկ թշնամի են Ռուսաց, և չեն մոռցած այն մեծ վընասներ զորս ռուսական բանակներն հասուցին իրենց, Հունգարական մեծ յեղափոխութեան միջոցին։ Իրենց դիրք, քանի մը կողմերէ շրջապատեալ են Սլաւ տարրերով, և սահմանակից են Ռուսիոյ։ Արդ, մինչդեռ Հունգարացիք Եւրոպիոյ մէջ իրենց ազգակից և հետեւապէս աջակից ուրիշ տարրեր չեն տեսներ, և միայն իրենց բարոյական և նիւթական ոյժին ապաւինելու պարտաւորուած են իրենց ազգութեան պահպանման համար, Սլաւ տարրք բազմաթիւ և բազմատեսակ են, բայց նոյն շահերն ունին, և Հունգարացիք կը վախնան թէ թոյլ տալով մանաւանդ Աւստրիոյ հպատակ Սլաւ ցեղերու աճման և զօրացման, իրենց ապագայ թշնամիներու զէնքերը սրած կը լինին միայն։ Այս պատճառաւ, Պօսնիոյ և Հերսէքի Աւստրիական գրաւումը դժգոհութիւն պատճառեց Հունգարիոյ մէջ, որովհետեւ այդ գաւառաց բնակիչք Սլաւ լինելով, Աւստրիական կայսրութեան Սլաւ ժողովրդոց թիւը կը բազմացնէին, նոյն համեմատութեամբ նուազեցընելով ուրիշ ազգաց, մանաւանդ Հունգարական ազգութեան կարեւորութիւնը։ Մաճառք թէ և վերջին պատերազմին առեն և յետոյ շատ բաներ ըրին իրենց համակրանքը ցոյց տալու համար Թուրքաց, բայց այդ ցոյցերու պատճառը միայն իրենց Թրքասիրութիւնը չէր, այլ նաեւ իրենց հայրենասիրութիւնն, որով կը տեսնէին թէ ուր որ Թուրքիա կը վնասուէր, իրենք ալ կը վնասուէին, թէ և անուղղակի։ Պօսնիոյ և Հերսէքի գրաւմամբ Թուրքիա կորոյս երկու գաւառներ, բայց Աւստրիական կայսրութեան մէջ Սլաւ տարրաց աճմամբ, Մաճառք ալ վնասուեցան։ Ասոնք կը խորհին մանաւանդ ապագային վրայ, և կը մտածեն թէ այդ հակառակորդ տարրք, ժամանակին ընթացքովը զարգանալով, շատնալով և զօրանալով, Հունգարացւոց քաղաքական և ազգային կարեւորութիւնը կրնան անհետ ընել։ Նմանապէս, Մաճառք ցաւ զգացին Թուրքիոյ վրայ Ռուսիոյ տարած յաղթանակներէն. զի յայտնապէս կը տեսնէին թէ ինչ որ Եւրոպիոյ կողմը Ռուսիոյ զօրութիւնն ու ազդեցութիւնն աւելցնելու կը ծառայէր, նոյնչափ վտանգ կ'ըսպառնար Մաճառ ազգութեան ապագային։ Օր մը Ռուսիա պիտի ուզէ իրեն հետ միացնել կամ գէթ իւր պաշտպանութեան ներքեւ առնուլ Աւստրիոյ հպատակ Սլաւ ազգութիւններն. և յայնժամ ամեն կերպով Մաճառներն են որ պիտի վնասուին։ Վերջապէս, Մաճառք զիրենք կղզիացեալ դիրքի մը մէջ կը տեսնեն յԵւրոպա, և յոյժ դիւրագրգիռ և կասկածոտ են, ինչպէս սովորաբար կը լինին իրենց դիրք փափկութեան ու տկարութեան գիտակցութիւնն ունեցող ամեն անհատք և ազգք։ Խրուադներու, Զեխերու և ուրիշ Սլաւ ցեղերու պահանջումներն հարկաւ դժգոհութիւն կը պատճառէին Հունգարացւոց, և այժմ Հունգարիոյ նախարարութիւնը կ'ուզէ զինուորական խիստ միջոցներով զսպել Խրուադստանու խռովութիւններն, առանց որ և է զիջում ընելու, և առանց ցոյց տալու այնպիսի թուլութիւն մը, որ խռովարարաց յոյսերը կրնայ քաջալերել։ Թէ այս խնդիր ո'րչափ կարեւորութիւն ստացած է ի Մաճառստան, դիւրաւ կը հասկցուի հեռագրէն այն պարբերութենէն թէ, եթէ Վիէննայի նախարարութիւնը չվաւերացընէ այսպիսի խստութեանց կիրառումն, Հունգարական նախարարութիւնը պիտի հրաժարի։ Բայց այս մասին աւելի խորհրդածելէ առաջ, պէտք է սպասենք նոր և աւելի մանրամասն տեղեկութեանց։

Աւստրիական կայսրութեան մէկ ուրիշ կէտին վրայ բոլորովին տարբեր հանգամանք ունեցող խռովութեան մը լուրերը կուգան։ Այս խռովութեան վայրն է նոյն իսկ Հունգարիա, դերակատարներն են Հունգարացիք, և առարկայներն են Հրեայք։ Իսրայէլի զաւակները սաստիկ հակակրութիւն կը ներշնչեն, ինչպէս Ռուսաց, ինչպէս Բրուսիացւոց, նոյնպէս Հունգարացւ։ Հրեայք ամենէն պատուաւոր և ամենէն անպատիւ արհեստներու մէջ հաւասարապէս կը յաջողին դրամ շահիլ, և մանաւանդ վաշխառութիւն ընելով, շատ խղճամիտ չեն դրամ շահելու կերպերուն նկատմամբ։ Իրենց գործեր մեծ մասամբ ժողովրդեան ստորին դասուց հետ են, մանաւանդ գիւղացւոց հետ, և ասոնք, արդէն կրթութենէ զուրկ, տեսնելով թէ ղրկանք կը կրեն այնպիսի օտար ցեղի մը կողմէ, ամենուրեք հակակրութեամբ կը նային անոր վրայ, և առիթներէ օգուտ կը քաղեն անոր վնաս հասցնելու համար։ Բարձրագոյն դասերն ալ կ'աշխատին օգտիլ ստորին դասուց այս հակակրութենէն, որովհետեւ կը զգան թէ իրենք ալ կը վնասուին Հրէից մըրցումէն արհեստի և առեւտրոյ բարձրագոյն ճիւղերուն մէջ եւս։ Այս ընդհանուր հակակրութեան զօրաւոր օժանդակներ են Հրէից դէմ տակաւին կեցած նախապաշարումներն, որոց ամենափայլուն և միանգամայն ամենացաւալի ապացոյցը տուին մօտերս Մաճառք, ամբաստանելով իրենց Հրեայ հայրենակիցներ թէ Քրիստոնեայ զաւակներ կը մորթեն անոնց արիւնը գործածելու համար բաղարջի պատրաստութեան մէջ։ Ինչպէս ժամանակին ծանուցած ենք, այս դատ երկար տեւեց, գտնուեցան դատաւորներ իսկ որք ռամկին նախապաշարմանց ու հակահրէական զգացմանց մասնակցեցան, բայց երկար դատավարութենէ մը յետոյ, ամբաստանեալ Հրէից անմեղութիւնը բնականաբար ապացուցուեցաւ։ Բայց որովհետեւ Հունգարաց հակահրէական զգացմանց հիմը լոկ միամիտ և անկեղծ նախապաշարում մը չէ, որոյ ցրուելովն այդ հակակրութիւն եւս վերնայ, այլ նիւթական շահ կայ գործին մէջ, անոնք սկսան աւելի դրական ցոյցերը տալ իրենց թշնամութեան, և քանի շաբաթներէ հետէ, Հունգարիոյ քաղաքաց և գիւղօրէից մէջ Հրեայք հանգիստ չեն թողուիր։ Ամբոխը կը յարձակի Հրէից վրայ, կը քարկոծէ անոնց տուները, կը կողոպտէ անոնց խանութներն ու մթերանոցներն, և մարմնական վընասներ ալ կուտայ Հրէից։ Ամեն պարագայի մէջ, ոստիկանութիւնն իւր պարտքը կը կատարէ հարկաւ, թէեւ տեղ տեղ կ'ըսուի թէ ոստիկանութիւնն աչառութիւն կ'ընէ հակահրէականաց, բայց այս ցոյցեր տակաւին կը տեւեն, և ամեն թղթաբեր նոր դէպքեր կը ծանուցանէ մեզ։

Աւստրիական կայսրութեան տկարութեան մեծագոյն պատճառը զայն կազմող այլ և այլ ցեղերու իրարու դէմ սնուցած նոյն հակակրութիւնն է անշուշտ։ Այդ հակակրութիւն աւելի սաստիկ կը լինէր, և անոր ծագում առնող տկարութիւնն աւելի մեծ, եթէ Աւստրիական կայսրութիւնը չյարմարէր այն պահպանողական և յետադիմական ուղղութեան մէջ, ուր դրաւ զայն Մեդերնիխ իշխանն, և զոր ցնցեց Հունգարական մեծ ապստամբութիւնն։ Անկէ ի վեր, Աւստրիա աւելի կամ նուազ ազատական ուղղութեան մը մէջ մտաւ, և զանազան զիջմանց շնորհիւ կրցաւ շահերով ու զգացումներով իրեն հետ կապել այլ և այլ տարրերը։ Բայց երբ այս տարրք ազգային զարգացման դէմ արգելքներ չգտան, սկսան իրարու բախիլ, այնպէս որ կառավարութիւնը կրնայ լաւ յարաբերութիւններ ունենալ մէկ մի ցեղի հետ, բայց այդ ցեղեր իրարու դէմ ո'չ նուազ հակառակութեանց զգացումներ կը սնուցանեն։ Թէ՛ ինչպէս պիտի վերնայ սոյն հակառակութիւն, և ինչպէս այն զանազան ժողովուրդք, որք կը կազմեն Աւստրիական կայսրութիւնն, ո'չ միայն կայսերական — արքայական կառավարութեան հետ աղէկ պիտի լինին, այլ նաեւ իրարու հետ, ա'յս է ծանրագոյն խնդիրը, զոր լուծելու կոչուած են Աւստրօ-Հունգարական նախարարք և քաղաքագէտք։

ԼՈՒՐԵՐ ՎԱՆԷՆ

Վանէն կը գրեն մեզ օգոստ 10 Թըւով.

Մեր դպրոցներէն քանիներն՝ հակառակ Թաղական խորհուրդներու կամայականութեանց՝ ներկայ դըպրոցական ամավերջին ունեցան իրենց հունձքը։ Բայց ի քանի մը վարժարաններէ՝ յորոց ոմանք այնչափ ստորին են որ անշուշտ նոցա տնօրէններն ամչցած պէտք է լինին նոցա վիճակը ժողովուրդին ներկայելու, և մի այլ վարժարանէ, որոյ տեսուչն՝ մի եռանդուն քահանայ՝ կ'ասեն թէ չէ կարողացած մեր քաղաքին մէջ գտնել մարդիկ, որք կարող լինէին հարցաքննելու իւր աշակերտները, միւս դպրոցներն կատարեցին իրենց ամավերջի քննութիւններն և 3–4 շաբթուան արձակուրդով փակուեցան։ Կը յիշէք թէ անցեալ տարի ճիշդ այս օրեր ներկայ էջերու մէջ ես ո'րչափ գանգատեցայ մեր Թաղ. խորհուրդներէ, որք իրենց իրաւասութեան յանձնեալ դպրոցներու ուսումնական և ելմտական մասին ո'չինչ համարատուութիւն չեն ներկայեր ժողովուրդին։ Հետեւաբար բաղդատելով այս տարի՝ յորում դպրոցներէն գէթ քանիներն իրենց տարեկան քննութիւնները կատարեցին, անցեալ տարւան հետ, յորում ոչ մին բաց ի Պ. Փորթուգալեանի կեդրոնական վարժարանէն այդ չըրաւ, անշուշտ գոհ ենք մենք և մեր համախոհներ, տեսնելով որ գէթ կարելի եղած է օգտակար սկզբունք մը ներմուծել մեր դպրոցներու մէջ, որչափ որ այդ սկզբունք առ այժմ ընդհանուր ալ չլինի։ Բայց այս գոհութիւնը միայն բաւական չէ անշուշտ և դուք առաւելապէս հետաքրքիր էք իմանալու հունձի արդիւնքը։

Այս տարի մենք ալ ժամանակ ունեցանք ներկայ գտնուելու այդ վարժարաններէն քանիներու տարեկան հարցաքննութեանց և արժանահաւատ անձանց միջոցաւ տեղեկութիւն ստանալու միւս վարժարանաց նկատմամբ։ Այն կրկին գըլխաւոր տպաւորութիւնք, զորս մենք և մեզ համախոհ շատ մը անձինք ստացած ենք այդ հարցաքննութիւններէ, մեր վարժարանաց վրայ կանոնաւոր հսկողութեան կատարեալ բացակայութիւնն և նոցա միացման անհրաժեշտ պէտքն է, յորոց ծընունդ կ'առնուն ցաւալի զեղծումներ և չարիքներ։

Անշուշտ, որպէս դուք կ'ասէիք Կ. Պոլսոյ վարժարանաց այս տարուան քննութիւններէն ձեր ստացած տպաւորութեանց մէջ, «չկայ դպրոց մը, ուր հայ տղայն տարւոյ մը միջոցին բան մը չսորվի, չկայ դպրոց մը, որչափ ալ աղքատ լինի, որչափ ալ անկարող հոգաբարձութեան տեսչութեան ներքեւ գտնուի, որ ամեն տարի յաւելում մը չընէ ազգային անհատից օգտակար ծանօթութեանց գումարին վրայ»։ Սակայն այդ «օգտակար ծանօթութեանց» գումարն ո'րչափ կարեւոր կը լինէր, բայց այդ վարժարանաց վրայ ծախսուած աշխատքին գումարներն ո'րչափ առաւել օգտակար արդիւնքներ յառաջ բերելու բաւական են, եթէ նոցա վրայ հաստատուած լինէր ձեռնհաս անձանց կանոնաւոր և անաչառ հսկողութիւն մը։ Թէ և մեր Թաղ. խորհուրդներն կը կարծեն թէ իրենք կը կատարեն այդ կարեւոր պաշտօնը, բայց ի հարկէ այդ բաւական չէ։ Թողունք որ մեր Թաղ. խորհրդոց անդամք մեծագոյն մասամբ տգէտ և դպրոցական գործերու բոլորովին անծանօթ անձինք են. թողունք որ նոցա մեծագոյն մասն իւր պաշտօնավարութեան երկայն շրջանին մէջ դպրոցի սեմէն անգամ ներս չմտներ, եթէ, կ'ասեմ, մեր Թաղականներն մինչեւ անգամ դպրոցական գործերու ծանօթ իսկ լինին և ճշդիւ իսկ գործադրեն իրենց պարտաւորութիւններն, դարձեալ վարժատրեալ պաշտօնէի մը բացակայութիւնն մեր վարժարանաց մէջ ամենէն աւելի աչքի զարնող բանը կը մնար միշտ։ Խօսքս ձեռնհաս և վարժատրեալ տեսչութեան մը մասին է։ Արդարեւ մեր դպրոցներէն ոմանք ունին գլխաւորապէս քահանայ և «մանկավարժ» տեսուչներ, սակայն նոքա տեսչական գործերու մէջ իրենց կատարեալ անհմտութեամբ և վարչական բացարձակ անկարողութեամբ այնչափ ստորնացուցած են տեսչական պաշտօնը, զոր մինչեւ իսկ շփոթած են կարգապահի պաշտօնի հետ։ Ի հարկէ այս տեսակ տեսչութիւն մը ոչ միայն օգտակար չէ, այլ մինչեւ անգամ վնասակար, երբ մանաւանդ այդ (մերթ ինքնակոչ) տեսուչներն մի և նոյն դպրոցաց գըլխաւոր դասատուներէն են։

Իսկ ձեռնհաս և ազդեցիկ ընդհանուր տեսչութիւն մը՝ որ լինի քաջ հմուտ տեսչական պաշտօնի պարտաւորութեանց, և ունենայ վարչական բացարձակ կարողութիւն, պայմաններ՝ որք տեսչի մը անբաժանելի յատկութիւնք պէտք է կազմեն. կարող է անսահման բարի ազդեցութիւն գործել մեր կրթական գործի նկատմամբ. ճըշմարտութիւն մը՝ որ բաց ի մեր թաղական ագաներէն յայտնի է դպրոցական գործերու քիչ շատ ծանօթ բոլոր անձանց։ Անշուշտ այս ճշմարտութիւնը քաջ ըմբռնած լինելուն համար մեր Պ. ուսուցիչք ձեռք ձեռքի տուին ամեն խոչընդոտ յարուցանելու այն միակ արժանաւոր և միակ ձեռնհաս անձին դէմ՝, զոր Ուսումն. խորհուրդն տարւոյս սկիզբը կոչեց մեր ակնարկած կարեւոր պաշտօնին։

Այս տարուան դպրոցական հարցաքննութիւններէն մեր ստացած տպաւորութեանց մին ալ այն է թէ, մեր դպրոցներն եթէ մինչեւ անգամ կանոնաւոր հսկողութեան իսկ ենթարկուին, եթէ մինչեւ անգամ նոցա ուսուցչական խումբն կարող ուսուցիչներէ իսկ կազմուած լինի, դարձեալ չեն կարող բաղձացեալ արդիւնքը արտադրել, ցորչափ չեն միացուցած իրենց թոյլ ոյժերը։ Դիտողութիւն մը՝ զոր դուք անցածները կ'ընէիք Կ. Պոլսոյ թաղական վարժարանաց նկատմամբ պատշաճապէս կարող է յարմարել նաեւ մեր վարժարանաց։ Այս տեղ կան թաղային վեց գլխաւոր վարժարաններ, յորոց երկուքը երկսեռ. այս դպրոցներն իրենց Թաղական ագաներու ըմբռնման աստիճանին համաձայն կ'անուանեն ստորին կամ բարձրագոյն նախակրթարան, միջնակարգ կամ երկրորդական վարժարան, և կը հոգացուին Թաղի եկեղեցւոյ եկամուտներով. Թոշակներն շատ աննշան մասը կը կազմեն. Թէ և ատոնցմէ ոմանք կը պարունակեն բարձրագոյն նախակրթութեան մը անհրաժեշտ նախնական տարրերէն քանիները, բայց ոչ մի տեղ ուսումներն կ'աւանդուին ձեռնհաս ուսուցչական խմբերու միջոցաւ, կամ նորագոյն ծանօթ եղանակներով, որպէս զի կարող լինին գէթ բարձրագոյն նախակրթութեան մը անհրաժեշտ գիտելիքները և կրթութիւնն աւանդել աշակերտաց։ Սորա պատճառն որչափ կանոնաւոր հսկողութեան բացակայութիւն, որչափ ձեռնհաս խումբերու պակասութիւնն է մասամբ, իսկ ամենագլխաւոր պատճառն է միջոցներու պակասութիւնն։ Այժմ ամեն վարժարան կ'աշխատի աւանդել բարձրագոյն նախակրթութեան մը կարեւոր ուսումներն, բայց և ոչ մին կը յաջողի, զի և ոչ մին հարկաւոր միջոցներն ունի։ Մինչ եթէ նոքա իրենց բաժանուած ոյժերը կարող և վստահելի վարչութեան մը ներքեւ միացնեն, կարող են անել զոր ինչ առանձին չեն կարող։ Մեր առաջարկած ձեւն՝ այն գեղեցիկ դրութիւնն է, որ կեդրոնական Եւրոպիոյ քանի մը գաւառներու և մինչեւ իսկ Կովկասի քանի մը տեղերն կը գործադրուի գլխաւորապէս հողագործական արհեստի մէջ և կ'անուանի «համայնքի դրութիւն», այսինքն այն տեղեր հողերը չեն պատկանիր անհատներու, այլ համայնքին (ամենին)։ Այն ժամանակ իւրաքանչիւր թաղ իւր մասնաւոր դպրոց, մասնաւոր դրամագլուխ, մասնաւոր տարրերն չունենար այլ եւս, որք յետ այնորիկ վստահելի վարչութեան մը ներքեւ միացեալ՝ կը վերաբերին համայնքին։ Իւրաքանչիւր թաղ կ'ունենայ միօրինակ նախակրթական ծրագրով և ստոյգ կեդր. վարչութեան մը իրաւասութեան ենթարկեալ կանոնաւոր այլ պարզ նախակրթարան մը և բոլոր թաղերն միացեալ կ'ունենան մի բարձրագոյն վարժարան, ուր նախակրթական շրջանն աւարտող աշակերտք կարող լինին ստանալ կանոնաւոր երկրորդական կըրթութիւն մը, եթէ կը բաղձան։ «Միութիւնը հրաշքներ կը գործէ», կ'ասեն, եթէ այս խօսքը ճշմարիտ է, էր ճշմարիտ չլինի նաեւ կրթութեան համար, թէեւ մեր սպասածն առաջարկեալ միութենէն՝ հրաշք չէ։ Մանաւանդ որ մեր յայտնած մըտքերը նոր չեն։ Մեզմէ առաջ շատ անձեր շատ ժամանակ այս միտքը յղացած և գործադրել իսկ փորձած են, սակայն իրենց ջանքեր ընդ միշտ բախած են ազդեցիկ թաղ. ագաներու յարուցած խոչընդոտներուն, որոց գրպանը կը վընասի անշուշտ այս տեսակ օգտակար ծրագիրներէ։

Սակայն այս տեղ մենք կ'ընդհատենք մեր տպաւորութիւնները, զորս այս տարուան դպրոցական քննութեան ներքեւ ստացած էինք, յաջորդ նամակներով վերստին շարունակելու խոստմամբ։

* * *

Ազգային գործերն նոյն տարտամ վիճակն ունին միշտ։ Ամեն. Ս. Հայրիկն թէեւ երկու շաբաթ է ի վեր Սալախանայէն վերադարձած է, բայց ազգային գործերէ գրեթէ բոլորովին ձեռնպահ կը մնայ, որք հետեւաբար իրենց ծանրութեան ներքեւ կը ճնշեն Առաջ. փոխանորդ Ղեւոնդ վարդապետ Փիրղալէմեանը, որոյ պաշտօնն այժմ Առաջնորդարանին պահպանութիւն ընելէ քիչ մը աւելի բարձր է, թէեւ վարդապետը չունի իւր պաշտօնին պահանջած բոլոր արժանաւորութիւններ։ Ս. Հայրիկէ և իւր փոխանորդի համոզմանց վրայ Նախորդ Թաղ. ժողովոյ անդամներէն հազիւ չորս անձինք յանձն առին առժամանակեայ կերպիւ շարունակելու իրենց պաշտօնը, իսկ մնացեալ երեք անդամներէն Պ. Սեդրաք Տ. Սարգսեանց, իւր հրաժարականը ներկայացոյց, որ կը յուսանք չընդունուիր, քանի որ պարոնի արժանաւորութիւնները և վերջի քանի մը տարւան մէջ իւր ունեցած աշխատութիւնները ազգային գործոց մէջ զինք համակրելի դարձուցած են մեր հայրենակցաց։ Մնացած երկու անձինքն ալ հեռագրին ստորագրողներէն լինելով ժողովրդի պահանջմամբ դադարած են ազգային գործերու մէջ պաշտօն վարելէ։

* * *

Իբր տասն օր առաջ ժողովրդի «Լիազօր պատգամաւորութիւն» 1000 անձերէ ստորագրեալ հանրագիր մը ներկայեց Խառն Ժողովին, խնդրելով որ զայն կուսակալ վսեմ. Հասան փաշային ներկայացնէ թաղրիրով մը։ Հանրագիրն արդէն վսեմ. կուսակալին ուղղուած էր, և կը խնդրէր որ այն 13 անձինք, որք ժողովրդի և պետութեան շահուց հաւասարապէս հակառակ հեռագիր մը ստորագրելով փորձած էին կեդրոնական բարձրնամ կառավարութեան սխալ տեղեկութիւն տալ երկրի իսկական վիճակին նկատմամբ, կառավարութեան դուռը ունեցած պաշտօններէն քշուին, և նոր ընտրութիւնք լինին նոցա փոխարէն. Ժողովը կատարելով ժողովուրդի պահանջը, հանրագիրն ամսոյս 6ին վսեմ. Նահանգապետ փաշային ներկայացոյց թէզքէրով մը։

* * *

Արդէն հրատարակուած է թէ իբր ամիս մը առաջ Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ դուռն անյայտ չարագործաց ձեռք գիշերանց այրուած էր, և թէ կրօն. ժողովն փութացած էր այդ մասին թէզքէ գրել տեղական կառավարութեան։ Ամսոյս 4ին Առաջնորդ. փոխանորդ Ղեւոնդ վարդապետի հրաւիրմամբ Առաջնորդարանի մէջ գումարուեցաւ գաւառ. Համագումար ժողով։ Ներկայ էին 24 եկեղեցականք, որոց Ղեւոնդ վարդապետը կը նախագահէր։ Ժողովի օրակարգն էր Ս. Յակոբ եկեղեցւոյ ծանուցեալ ոճրագործութիւնն, զոր յաջորդ օրն ներկայ բոլոր եկեղեցականներէն ստորագրեալ հեռագրաւ մը տեղեկագրեցին ի Բ. Դուռն։ Ժողովը զբաղեցաւ նաեւ ուրիշ երկրորդական խնդիրներով, որք նախորդ խնդրի պէս կրօն. Ժողովի ձեռնհասութենէն վեր խնդիրներ չէին, և չգիտենք թէ ի՞նչ տեսակ մտածումներ հարկ եղած էին այդ խնդրոց համար Համագումար ժողով գումարելու։

* * *

Քանի մ'օր առաջ բանտէն փախաւ հռչակաւոր չարագործ մը — Դայֆիւր. Նորա հետքը գտնելու համար մինչեւ ցարդ եղած խուզարկութիւններն ապարդիւն մնացին։ Սա իբր վեց ամիս առաջ ձերբակալուած և ոճրագործաց բանտին մէջ շղթայակապ բանտարկուած էր։

* * *

Հունձքը այս տարի — հակառակ դպրոցական հունձքին — սքանչելի արդիւնք ունեցաւ։ Շատ տարիներէ ի վեր չտեսնուած աննման առատութիւն մը արմտեաց գինը զգալի կերպիւ փոխեց։ Ցորենի չափը որ հունձքէն առաջ կ'արժէր 40 ղր. այժմ կ'արժէ 25. Նոյնպէս հացի օխան (520 տրամ) կը ծախուի 35 փարայի, որ առաջ 50 փարա կ'արժէր։

ՆԿԱՐԱԳՐԱԿԱՆ

ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Զ.

Մշոյ արեւելակողմը 1 1/2 ժամ հեռու Աստղաբերդ կամ Մոկաց բերդ կոչուած աւերակ մի կայ յիշատակութեան արժանի, որ կը թուի լինել Տարօնոյ նախնի ամրոցներէ մին, կառուցեալ լեռնակի մը գագաթան վրայ՝ պատուական եւ զուարճալի մի տեղ, որոյ չորս կողմերն են ահագին հովիտք խոտաւէտք։ Ամրոցիս վիմախարի պարըսպաց մեծագոյն մասն, ի բաց առեալ արեւմտակողմանն, տակաւին կանգուն կը կենայ։

Աստղաբերդէն վար իջնելով շարունակեմք մեր ուղին գնալով ի Վանս Ս. Առաքելոց, ճանապարհին կը հանդիպիմք կարգաւ Մոկունք, Տերկեվանք եւ Արաղ կոչուած հայ գիւղից, յորոց վերջինն ընդարձակ ձորի բերանը շինուած է, որոյ համար կ'աւանդեն թէ «մի գեղեցիկ քաղաք եղած է նախապէս»։ Սոյն դարաւոր խօսքն հաւանականութեան կը մօտի տեղւոյս այժմեան նշմարելի հնութեանց բեկորներ րումն ։ Նոյնպէս ձորերէն վազող ջրերն երբեմն իւրեանց հեղեղաման հոսանքներով առուները կը խորունկցնեն եւ դուրս կը հանեն շատ հին կարասներ, որք պահուած կը թուին երկրի նախնական խաւերուն մէջ անթուական ժամանակէ, որպէս գիւղացիքն իսկ ականատես ինձ պատմեցին թէ « Մեր գիւղի հողերուն եւ ջրերուն տակերը շատ բաներ կը գտնուին, սակայն մեր մէջ իմաստուն եւ կարդալուն խօսք գիտցող մարդիկ չկան, որ գիտնան տեղերն եւ հանեն զայնս ; որք անշուշտ մեր պապերու հարստութիւնքն են ու լուսահոգիները մեռած »։

Սոյն գիւղէն բաւական բարձրանալով լեռնահովտաց մէջէն կը հասնիմք Մշոյ Ս. Առաքելոց վանք ։

Սոյն հռչակաւոր մենաստանն Մուշէն 2 1/2 ժամ հեռու, մասամբ մը նորա յարեւելահարաւ, կը գտնուի Տօրոս լերանց մասնաւոր երկու կատարներու միջեւ գեղեցիկ եւ լաւ տեսարան ունեցող տեղւոյ մը վրայ կառուցեալ կոփածոյ քարերէ ։ ունի մի եկեղեցի, տաճար, որոյ վրայ կաթողիկէն շինուած է ճաշակաւոր եւ ճարտարարուեստ ։

Տաճարին աջ ու ձախ կողմերը կը տեսնուին յանուն Մարկոս եւ Ղուկաս աւետարանչաց երկու տապաններ, յորս անոնց նշխարներէն մասունքներ կան ամփոփուած ։ Նոյնպէս աւանդութեամբ կը պատմուի թէ « Ս. Գրիգոր Լուսաւորչին ձեռամբ 12 Առաքելոց մասունքներ կան ամփոփուած տաճարիս խորանին մէջ »։ Անշուշտ այս պատճառաւ սոյն մենաստանն « Առաքելոց վանք » կոչուած է ։

Եկեղեցին փոքրիկ զանգակատունով մը շինուած է Հայոց ՌԴ. թուականին (328 տարուան) Կարապետ արքեպիսկոպոսի շնորհիւ, ի յիշատակ իւր ծնողաց ։ իսկ տաճարն իւր տեսքով ցոյց կը տայ թէ հին է, որոյ կառուցման թուականը չկայ եւ կամ ժամանակէն կորուսած է ։

Տաճարի տանիքը փոքր եւ կոկիկ քարերէ պատեալ է, որոյ վրայ կան տեղ տեղ անծանօթ գրեանք, որք Յունական կամ Ասորիական պէտք է լինին ։ վանուց շրջապատն քարէ հաստատ պատերով պարսպեալ է ։ դուռն յարեւելակողմ կան, կարգ մ'ընտիր ծաղիկներով եւ այլ քանդակներով մեծ խաչքարերնք, ամենքն հաւասար եւ միօրինակ ; որք խմբովին կը կոչուին «Գերեզմանք Թարգմանչաց», որք աստ թերեւս տարիներով հոգնած եւ աշխատած էին ի թուղթ եւ ի գրիչ գրելով, թարգմանելով եւ հեղինակելով ։ Ահա սոյն խաչքարանց առջեւ լուռ եւ տխուր տապանի մէջ ի Տէր կը ննջեն ոմանք հայրենի աշխարհին նախնի լուսաւորիչներէն, որք են Մովսէս Խորենացին՝ հանճարալից ծերունին, Պատմաբանն, Դաւիթ Անյաղթ փիլիսոփայն, Ղազար Փարպեցի ճարտասանն, Մամբրէ քաջ վերծանողն եւ այլ մի քանիքն, որոց տապանաքարանց յիշատակագրեանքն գրեթէ ամենքն ալ անընթեռնլի եղած են ։

Կրթական գործով թափառող Հայ մ'երբ աստ կը հանդիպի եւ կը տեսնայ զայնս, չկրնար կարօտակեզ շրթամբ չհամբուրել սոյն նուիրական Հարց վերայ տնկուած օծեալ սպիտակ քարինքըն, որոնցմէ մի քանի քայլ հեռու եւ առընթեր իրարու կան նաեւ երկու այլ զուգահաւասար տապանաքարինք, որք ըստ աւանդութեան են գերեզմանքն Սահակայ եւ Համազասպայ ։

Վանուց մերձակայ այլ եւ այլ տեղերը կը տեսնուին տակաւին մասնաւոր վայրեր, որք կը յարգուին եւ երբեմն իսկ կը խնկարկուին ի բարեպաշտ ուխտաւորաց ։

Անցնիմք այս սրբազան վայրերէն եւ իջնամք ճանապարհին վերայ, գնալով դէպ ի յարեւելահարաւ ։ «Ծծմակ» կոչուած բերդաման տեղէ մ'անցնելով, որ բաւական երկիւղալից է, կը հասնիմք Խաս-գիւղ, որ Մուշէն 4 ժամ հեռու է ։

Սոյն գիւղ ունի 300 տուն հայ բնակիչ, եւ Մշոյ վիճակային գիւղերէ ամենէն երեւելին է, որոյ համար կոչուած է Խաս-գիւղ, որ շինուած է մի տափարակ դաշտի վրայ ընդարձակ նստուածքով ։ Երեք գլխաւոր թաղերու բաժնուած, յորոց իւրաքանչիւրն ունի իւրեան յատուկ եկեղեցին կանոնաւոր քարերով շինուած ․ մին Ս. Ստեփաննոս, մին Ս. Թադէոս եւ միւսըն Ս. Երրորդութիւն, զոր այժմ քակած վերանորոգելոյ վրայ կը գտնուին ։ Ունին 7 հատ քահանայ, յորոց եւ ո՛չ մէկն ներկայ դարէս ներշնչութիւն ընդունած է ։ Դպրոց մի ունին, որ գրեթէ չունին ։

Այս գիւղ թէպէտ եւ իւր բազմահայութեամբն Մշոյ դաշտի գիւղօրէից գլխաւորը կը համարուի ; սակայն տգիտութիւնն եւ անոր հետեւանք՝ չքաւորութիւնն միանալով՝ յետին աստիճան թշուառացուցած է զիրենք ։

Գիւղացիք կ'զբաղին երկրագործութեամբ, բայց չգիտեն թէ ի՛նչ ընթացք բռնել հարկ է, որպէս զի իրենց քրտունքն արդիւնաւորութեամբ պսակուին, թէ եւ տէր են բաւական ընդարձակ արտօրէից ։

Տեղւոյս բնակչաց ապաստանարանն Կ. Պոլիս է, ուր, ցաւօք լսեցի թէ 400ի մօտ անձինք չարաչար կը պանդխտին, կարօտ մնալով իւրեանց ընտանիքէն ու մայրենի երկրէն, եւ անդ օտարութեան մէջ կը յիշեն « ա՜խ Մշոյ Խաս-գիւղ, քո հողին մեռնիմ եւ զքո ջուր խմեմ ։ »

Աշխատութեան հոգին եւս դժբաղդաբար կը պակսի իւրեանց մէջ ․ ահագին շեղջեր ունին մարդոց եւ անասնոց աղբերու, այլ չունին սովորութիւն որ արտերու մէջ նետելով առաւել եւս պտղաբեր ընել զայնս կարենան ։ Վերջապէս, տգիտութիւնն իւրեանց ամեն գործերու մէջ յայտնապէս կը տեսնուի, թէպէտ եւ իրենք լինին բարի տրամադրութեան տէր անձինք ։

Գիւղիս իգական սեռն հմայութեան կամ կախարդական թղթոց վերայ մեծ հաւատք կապած ունի ։ Սոյն չար եւ անմիտ սովորութիւնն այդ պարզամըտաց մէջ մտած կ'երեւի պանդխտութեան երեսէն, վասն զի շատերն կախարդական թղթերով այլ եւ այլ մխիթարական գուշակութիւնք լսելով իւրեանց պանդուխտ ամուսնոյն վերայ՝ իրար կը խրախուսեն ։

Տեղւոյս բնակիչք արդարեւ ունին նաեւ գովութեան արժանի ձիրքեր, որք դժբաղդաբար չեն կրնար փայլիլ տգիտութեան մէջ ։ Խասգիւղը ճանապարհի վրայ լինելով կրնայ զանազան նեղութեանց ենթակայ համարուիլ ։ Սոյն ժողովրդեան համար վարժարանը մի անշուք բնակարան է մանկանց, որոյ կրթութեան համար Հայերը համոզող անձինք կը պակսին ։

Գիւղիս յարեւելահարաւ 3/4 ժամ հեռու կայ Եէշտէր (Երաշտ էր) կոչուած Հայ գիւղ մի, որ ունի 50 տուն բնակիչ, մի եկեղեցի եւ անոր կից դպրոց մը գեղջկական ընտրութեամբ կառուցեալ ։ Սոյն գիւղին հանդէպ քիչ մը հեռու Դեղձկէ անուն քուրդ գիւղն է, որոյ մէջ բնակողներն յիշեալ գիւղացւոց հետ անշահ գործեր կ'ունենան յաճախ ։

Խասգիւղի յարեւմուտ կը գտնուին Ալվառինչ եւ Շմլակ երկու հայ գիւղեր, յորոց առաջինն ունի 130 տուն, եւ երկրորդն 35, իւրաքանչիւրն ունի իւր եկեղեցին եւ քահանայն, սակայն ոչ դպրոց ։ Ունին ընտիր այգիներ, որոցմէ կ'առնեն լաւ գինիներ ․ իրենք են պարզ եւ ողորմելի մարդիկ թաղուած տգիտութեան աղմին մէջ ։

Շմլակ գիւղի մէջ կայ Սուրբ Կարապետ անուամբ կիսակործան մատուռ մը, ուր ամեն տարի Համբարձման օրը շրջակայ գիւղօրէից ուխտատեղի է ։ Սորա համար աւանդութեամբ կը պատմեն թէ « երբ Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ Ս. Կարապետի մարմինն ջորիի վերայ բարձած կը գար, ջորին յայն տեղ հասնելուն պէս ծունկի եկած է, եւ Լուսաւորիչն եւս աներեւոյթ հրեշտակի մը ձայնի ազդարարութեամբ անդ մի եկեղեցի շինած է յանուն Ս. Կարապետի եւ այժմեան մատուռն նոյն եկեղեցւոյ յաջորդն է »։

Խաս-գիւղի հարաւակողմն 1/4 ժամ իրմէն տարակայ Քօլօսիկ անուն գիւղ մը կայ մեծագոյն մասամբ Քրդերէ բնակուած՝ ընդամեն 40 տան չափ, որոց համար կը պատմուի թէ դրացեաց հետ լաւ վարուելոյ չափ իմաստութիւն չունին դեռ ։

Տեղէս բաւական հեռու կը տեսնուի Սեաւ լեռ կոչուած սարն, որ լի է անտառներով եւ Մշեցի գիւղացւոց բնակութեանց համար կը տայ առատօրէն փայտեր ։ Սոյն լերան մէջ կը բնակի Բասըքցի կոչուած Քուրդ ցեղն, յորմէ մաս մը բնութեան բարիքովն ապրիլ չեն սովրած դեռ, եւ սոսնց մէջ ընդհանուր սովորութիւն մի կայ, այն է թէ երիտասարդ մը մինչեւ որ ինչ ինչ գործերու մէջ պէտք եղած քաջութիւն ցոյց չտայ կամ քաջավարժ չլինի առ այնս, նա կարգուելոյ իրաւունք չունի եւ արդէն կամք իսկ ունենայ, իւրեան աղջիկ տուող չկայ, ուստի երիտասարդ մը կարգուելէն առաջ գոնէ 2–3 անգամ պէտք է քաջութիւն ցոյց տայ այլ եւ այլ գործերու մէջ, կենաց վեբաբերութեամբ, որով ամուսնութեան յաջողութիւնը կարենայ վաստկիլ ։

Դարձեալ Խաս-գիւղի մօտակայ հիւսիսակողմը 1/2–3/4 ժամ տարակայ կը գտնուին Քրդագոմ եւ Մկրագոմ կոչուած երկու հայ գիւղեր, որք ունին իւրեանց եկեղեցին եւ քահանայն ․ առաջինն ունի 140 տուն բնակիչ եւ երկրորդն 45 ։ Մեղրագետն իրենց սահմանը Խաս-գիւղի սահմանէն կը զատէ ։

Քրդագոմի համար կ'աւանդեն թէ առաջ 250 տուն հայ բնակիչ ունէր, որոյ ի նշան՝ գիւղիս կեդրոնին վրայ կը բարձրանայ մի կլորակ բլուր, գագաթան վերայ կիսակործան եկեղեցի մը ։

Կ'անցնիմք Արքայ-վանք եւ ուրիշ մի քանի գիւղեր, մեզ միշտ հանդէպ ունենալով Նեմրութ լեառ, կը հասնիմք Աւզուտ գիւղ, յորմէ կէս ժամ հեռու բլրակի մը վերայ կայ մի եկեղեցի, որոյ առջեւն « Աւզաքիթ » անուն անցք մը, յորմէ ազատ ճանապարհորդք բոլորովին աներկիւղ կարող են անցնիլ ։ Այս տեղէն երթալով կը ժամանեմք Նորշէն անուամբ քուրդ գիւղ, որոյ առջեւը կը գտնուին ընդարձակ խոտաւէտ դաշտեր եւ ջրեր ։

Մ. Կ. ՄԻՐԱԽՈՐԵԱՆ

ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼ ԼՈՒՐԵՐ

Կ. Պոլսէն կը հեռագրեն առ Թայմզ թէ Գարատաղի իշխանին կողմէ վեհ. Սուլթանին տրուած այցելութիւնը քաղաքական դէպքի մ'երեւոյթը կ'առնու այն հանդէսներու եւ քաղաքավարական ցոյցերու պատճառաւ, որովք Ն. Կ. վեհափառութիւնը կը պատուէ իւր հիւրը ։ Բ. Դուռն այս մասին ամեն սխալ գնահատութեան առաջն առնելու համար շրջաբերական ծանուցագիր մը ղրկեր է մեծ տէրութեանց դեսպաններուն, յայտարարող թէ Նիքիթա իշխանին այցելութիւնը բնաւ քաղաքական հանգամանք չունի ։

Սոֆիայէն օգոստոս 24 թուով կը հեռագրեն թէ Պուլղարիոյ պետական խորհուրդը պաշտօնական օրագրին մէջ հրատարակեալ զեկուցմամբ մը կը գանգատի 1. Թէ Ռուսաց կայսեր թագադրութեան ժամանակ Պուլղարիոյ նախարարապետ Սոպոլեֆ Ռուս զօրավարը Պուլղարիոյ իշխանապետութեան շնորհաւորութիւններն ինքն անձամբ միայն պաշտօնապէս մատուցեր է Ռուսիոյ արքունեաց, մինչդեռ Աղեքսանդր իշխանն ալ ներկայ կը գտնուէր թագադրութեան ․ 2. Թէ Պուլղարիոյ նախարարութեան անդամ Ռուս զօրավարք կը պահանջեն Բեդրսպուրկ ղրկել իշխանապետութեան պահեստի դրամը (20 միլիոն) ․ 3. Թէ Պուլղարիոյ բանակին մէջ շարունակ Ռուս սպայք կուգան ի վնաս բնիկ սպայից որք ինքզինքնին ամեն յառաջացումէ զրկեալ կը տեսնեն, 4. Թէ Հանրային կարեւոր շինութիւնք շատ սուղ լինին, մինչդեռ ըստ օրինի պարտ էին հրապարակաւ աճուրդի դրուիլ ։ Նախարարաց խորհուրդը կը վերջացնէ խնդրելով որ ազգային նոր նախարարութիւն մը դրուի ներկայ նախարարութեան տեղ ։

Հռոմէն օգոստ. 24 թուով կը հեռագրեն թէ Ճիրճէնթիի գաւառին մէջ ոստիկանութիւնը 48 գիւղացի եւ գործաւոր ձերբակալեր է, որք “Եղբայրական ձեռք„ անուամբ յեղափոխական ընկերութիւն մը կազմած էին նման այն ընկերութեան, որ “Սեւ ձեռք„ անուամբ կազմուած էր Անտալուզիոյ մէջ (ըՍպանիա) ։

Վերջին օրերս ի Լոնտրա օգտապարական ընկերութեան մէկ նըստին մէջ ընկերութեան անդամներէն մին Միջերկրական ծովու եւ Կարմիր ծովու միջեւ ջրանց մը պեղելու ծրագրին վրայ բանախօսութիւն մ'ընելով ըսաւ թէ Մալթայէն մինչեւ Աքապայի ծովածոցն եղած հեռաւորութիւնն 1,245 մղոն է, մինչդեռ Մալթայէն մինչեւ Բոր-Սայիտ եղած հեռաւորութիւնն է 1,130 մղոն ։ Բայց այս 115 մղոն աւելին պիտի փոխարինուի այն արագութեամբ, որով շոգենաւք պիտի կրնան անցնիլ Յորդանանու հովտին մէջ շինուած լայն ջրանցն, ինչպէս նաեւ անցագնոց թեթեւութեամբ ։ 25 մղոն երկայնութեամբ ջրանց մը պիտի պեղուի Միջերկրականէն մինչեւ Եալուտի հովիտ, եւ 20 մղոն երկայնութեամբ ջրանց մ'ալ Աքապայի աւազաններուն մէջ ։ Յորդանանու հովտէն կազմեալ ջրանցքն այնչափ խոր եւ լայն պիտի լինի որ ամենէն մեծ նաւերն իսկ պիտի կրնան անցնիլ, մինչեւ իսկ եթէ ժամը 16–17 մղոն տեղ երթալ ուզեն ։ Միջերկրականի եւ Կարմիր ծովու միջեւ երթեւեկն 50 ժամ պիտի կարճանայ ։ Ջրանցքին շինութեան ծախքն 8 միլիոն անգլ. ոսկի պիտի լինի ։ Ընկերութիւնն որոշումը քուէարկեց այս ծրագրին ոյժ տալու համար ։

Պէրլինէն կը հեռագրեն թէ կէս պաշտօնական Նորտ Տայչէ Ալկէմայնէ Ցայթունկ լրագրին սպառնական յօդուածը Պէրլինի զօրանոցաց պատերուն վրայ եւ այլ տեղեր փակցուեր են ․ այս խրոխտութիւն մեծ յուզում յառաջ բերեր է ։

Պէրլինէն կը հեռագրեն Քօլոնիոյ կազէթին թէ Պիսմարք իշխանին խնդրանօք է որ Ուիլհէլմ կայսրն որոշեր է Գերմանիոյ խորհրդարանը բանալ, եւ թէ հետեւապէս այս տնօրէնութիւն կայսեր նախաձեռնութենէն չէ բղխած ։

Կ. Պոլսէն կը հեռագրեն առ Թայմզ թէ Պաղեստինի մէջ ջրանցի մը շինութեան ծրագիրը սաստիկ դժգոհութիւն կը յարուցանէ Թուրքիոյ մէջ ։ Կ'ըսուի թէ Սուէզի ջրանցն Եգիպտոսի կորստեան պատճառներէն մին եղած լինելով, Պաղեստինի մէջ շինուելիք ջրանց մը կրնայ համանման արդիւնք ունենալ Թուրքիոյ համար ։ Անգլիայի Ինկլֆիլտ ծովապետն, որ առաջարկեալ ջրանցքին խնդրոյն վրայ բանակցելու պաշտօնով Կ. Պոլիս եկած է, դեռ վեհ. Սուլթանին չէ կրցած ներկայանալ ։

Ռուսիոյ մէջ քաղաքական յանցաւորաց կամ Սիպերիա աքսորեալ կասկածելոց դատական թուղթերը քննելու պաշտօնով նոր յանձնախումբ մը կազմուած է, որ արդէն յանցաւորաց ոմանց պատիժները թեթեւցուցած է ։ Սեպտ. 21 ին Քիեւի մէջ զինուորական դատաստան մը պիտի սկսի 24 քաղաքական յանցաւորաց դէմ, որոց ամենն ալ ազնուական դասուն կը վերաբերին ։ Վերջապէս կը ծանուցուի թէ Մոսկուայի երկաթուղիով 24 յեղափոխականք Սիպերիոյ ամենէն հեռաւոր գաւառները ղրկուեր են ։ Ասոնք յեղափոխական կուսակցութեան նըշանաւոր անդամներն են ; որք վերջին երկու քաղաքական դատաստաններու մէջ դատուեցան, որոց նկատմամբ աւասիկ քանի մը վիճակագրական տեղեկութիւնք ։

1861 էն մինչեւ ցարդ 382 քաղաքական յանցաւորք դատապարտուած են, որոց 320ն այր եւ 62ը կին ։ Ասոնցմէ 172ը (128 այր եւ 44 կին) կամ 0/0 ին 40ն ազնուական, 23ը կամ 0/0 ին 6ը վաճառական (19 այր եւ 4 կին), 43ը կամ 0/0 ին 11ը քաղաքացի (36 այր եւ 7 կին), 34ը կամ 0/0ին 9ն եկեղեցական, 42ը կամ 0/0 ին 11ը գիւղացի (42 այր եւ 2 կին), 59ը կամ 0/0 ին 16ն ուսանող, դպրոցական եւայլն (57 այր եւ 2 կին) էին ։ Դատապարտելոց մէջ կային նաեւ 1 զինուոր, 1 խազալ, 1 Գերմանացի գնդապետ, 1 Բրուսիացի, 1 Աւստրիացի, 1 Ֆրանսացի եւ 1 Հպատակ Սաքս Վէյմարի դքսութեան ։ Այս թիւերը ամեն հիմնաւոր փաստէ աւելի հզօրապէս կ'ապացուցանեն թէ Ռուսիոյ մէջ ընկերվարական գաղափարները Ռուս ժողովրդեան ամեն դասերուն մէջ մուտ գտած են, ո՛րչափ ժողովրդեան լուսաւորեալ մասին, որչափ գիւղացւոց մէջ ։

ՄԻԱՑԵԱԼ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՔ

Շնորհակալութեամբ կը ծանուցանեմք թէ հետեւեալ նուիրատուութիւնք եղած են Հայոց Միացեալ Ընկերութեանց ․

Հասգիւղի Պատ. Մասնաճիւղէ 400 դահ. արծաթ ։ Նուիրատուու Ս. Կարապետ Եկեղեցւոյ տնախնամութեան առթիւ հանդիսակեալ՝ ձեռամբ տեղւոյն պատ. Մասնաճիւղին 375 ։ Ս. Աստուածածնայ տօնին առթիւ հանդիսակեալ ի Ռօտոսթօ ձեռամբ տեղւոյն պատ. Մասնաճիւղին 556 ։ Զմշկածագի պատ. Մասնաճիւղէ 786 ։ Դարձեալ Զմշկածագի պատ. Մասնաճիւղէ (տարւոյն սկիզբներն տեղւոյն գայմագամ, վսեմ. Հիւսէյին Հիւսնի պէյի հովանաւորութեամբ ի նպաստ Ընկերութեանս տրուած թատերական ներկայացման մը հասոյթ, 414 ։

Ի դիմաց Հայոց Միացեալ Ընկ.
Տնօրէն Ժողովոյ
Վրն. Ատենադպիր Ատենապետ
Յ. Ե――ֆեան. Դ. Մ. Ա――եան.
Կ. Պոլիս 1883, օգոստոս 20։

ԹԵՐԹՕՆ ՄԱՍԻՍԻ

(63)

ԱԼՊԷՐ ՏԷԼՊԻ

ՄԱՐՔԻԶՈՒՀԻՆ

15

Աշխարհ կրնար զիրենք երկուքն ալ զուգորդել անպարկեշտ մտածութեան մը մէջ, և իրենց ազնիւ սէրն աղտեղել նախատական մեկնութեամբք։ Ուստի բարկութենէն կրակ կը կտրէր ։ Ինքզինք կը մեղադրէր որ ամեն բանէ աւելի սիրած անձն ըստ արժանւոյն չյարգեց ։ Ենթադրելով որ իրենց կրից բռնութեան չդիմանալով՝ երկուքն ալ տեղի տային փորձութեան, բայց ինք Մաքսիմիլիէն արգիլուր Արտեմիսի անկման ժամէն։ Ենթադրելով իսկ թէ մարդ բան մը չիմանար, ենթադրելով իսկ թէ աշխարհ անգիտանար ամեն բան, այս հետաքրքիր, անխորհրդապահ և գայթակղութեանց սիրահար աշխարհ, միթէ այդ անծանօթ կապակցութիւն չէ՞ր կրնար տակաւին ուրիշ ծանր հետեւանքներ ունենալ ։ Եթէ իրենց թաքուն սէրէն զաւակ մը ծնէր, ի՞նչ պիտի լինէր այն դժբաղդ էակին բաղդը ։ Դեռ քիչ մ'առաջ կ'ըսէր իրեն ․ Արտեմիս և ինք մշտնջենապէս տարբաղդ պիտի լինէին, վասն զի իրենց ծնողաց նախանձներուն բեռն իրենց վրայ կը ծանրանար ․ վասն զի իւր հայրն իւր սիրոյն ականջ դրած էր և ոչ խիղճին ․ վասն զի Արտեմիսի մայրը վատ կեանք մը վարած էր ։ իրենք որ կեղծ վիճակի մը զոհն հետեւանքը կը կրէին, էակի մը ծնունդ տային, որ իրենց պէս տառապէ՞ր ։ Զոհերն իրենք ալ դահիճ լինէի՞ն ։ Ո՛չ ․ չկայ բնաւ ճշմարիտ բան ուղիղ ճամբէ դուրս, պարտականութենէ դուրս, պատուէ դուրս ։

Մօնմարթրի բարձուն վրայ կանգուն կեցած՝ Մաքսիմիլիէն քանի մը վայրկեան ալ դիտեց զՓարիզ ․ իւր որոշումը կ'ամրանար ։ Պիտի վշտակրէր, այս էր մարդկային օրէնքը ․ ասով գոնէ ինք Արտեմիսի արժանի կը մնար, Արտեմիս ալ իրեն ։ Ամենէն գեղեցիկ յաղթութիւնք մարդուս իւր վրայ տարած յաղթութիւններն են ։ Խրոխտաբար իւր ձեռքն երկնցուց դէպի մեծ քաղաքն, իբր ասպարէզ կարդալու համար անոր, իբրեւ պարկեշտ մարդ մը, որ տէր եղածէ իւր անձին և կամաց։

Իւր հաւն իրեն կ'սպասէր սրտատանջ ․ բայց այս սրտատանջութիւն մասամբ անհետացաւ երբոր Պ. Տանկլար իւր թոռան երեսն աւելի հանդարտ տեսաւ։ Ներքին անդորրն այրական զօրեղ որոշումէ կը ծնանի միշտ ։ Ծերունին իւր առջի երկուան դիմումը պատմեց անոր ։ Մաքսիմիլիէն ժպտեցաւ տխրաբար ․

— Շնորհակալ եմ ըրածէդ, հա՛յր իմ, բայց ես անյոյս եմ։

— Կը սխալիս ։

— Ինչո՞ւ համար ։

— Վասն զի Պ. Ֆօրէ կը յուսայ տակաւին ։

— Ես ձանձրացած եմ անանցանելի պատուարներու զարնուելով միշտ ։ Վեց ամսէ ի վեր իմ կեանքս իմս չէ ։ Ես իմ ազատ կամքս կախում չունիմ, այլ դէպքերուն քմահաճոյքէն ։ Արգիլեալ է ինձ առջի երիկունը հաւատալ վաղուան, և արդէն ունեցած երջանկութեան մէջ իսկ սպառնալեաց ենթակայ է ։ Ինչպէս կրնամ յուսալ երբոր իմ առջեւ ունիմ այն ահագին արգելքն՝ որ օրէնք կը կոչուի ։ Անոր շուրջէն դառնալն ո՛րչափ անկարելի է՝ ո՛րչափ անոր յաղթելն ։ Անհնարին դէմ դիմում չկրնար լինիլ։

Որոշեալ ժամուն, այս ընտանեկան եղերերգին դերասանները Մեսինի ծառուղւոյն տունը գումարեցան ։ Արտեմիս և Մաքսիմիլիէն, անշարժ, իրենց սրտին անձկութեան կենդանի նշանները կը կրէին իրենց դալկահար դիմաց վրայ ։ Չէին իշխեր իրարու երեսնայիլ, երկուքն ալ տկարութենէ վախնալով ․ մին միւսին կ'սպասէին միշտ՝ իւր քաջասրտութիւնը չկորսնցնելու համար ։ Եւ սակայն յուսոյ վերջին նշոյլ մը կը փայլէր անոնց աչաց մէջ՝ այն հաւատարիմ կանթեղներուն պէս որ կը վառին միշտ մայր եկեղեցեաց խորանին առջեւ ։ Ի՛նչ զօրեղ զգացում ։ Մարդիկ չեն հրաժարիր անկէ՝ մինչեւ իսկ իրենց մեռնելու վայրկեանն ։ Անկէց զատ, ոչ միայն խօսքեր պիտի լսէին, այլ և խրոխտութիւններ ․ իրենց օգնող օրէնսգէտն ոչ միայն հնարաւորութիւն մը պիտի ցուցնէր իրենց, այլ ստուգութիւն մը ։ Այն է օրինաց տրամադրութիւն մը, յորմէ կախեալ էր այժմ իրենց բաղդն ։

—Գիտէք անշուշտ, Տիկի՛ն, ըսաւ Պ. Ֆօրէ, ես օրինական խորհրդական մ'եմ, և ոչ այլ ինչ ։ Իմ օրինական կացութիւնս գործ մը չունի այս բաներու մէջ ։ Ամեն դատական խնդրոյ մէջ, մարդկային տեսակէտ կայ, դատական տեսակէտ կայ ․ Ձեզ կը վերաբերի առաջինն ուսումնասիրել, ես՝ երկրորդը կը ներկայեմ ձեզ ։ Պ. Մօրէր և Պ. Տանկլար պատմեցին ինձ ձեր տարօրէն պատմութիւնն, և այս հարցումն ուղղեցին ինձ ․ երկու էակք կը սիրեն զիրար ․ օրէնքը պատուար մը կը կանգնէ անոնց միջեւ ․ այդ պատուարն անանցանելի՞ է ։ իմ պատասխանս յոյժ բացորոշ է ․ Ո՛չ ։

Մաքսիմիլիէն ուրախութեան աղաղակ մ'արձակեց, մինչդեռ Արտեմիս աչերը կը փակէր, նուաղելու մօտ ։

Ի՞նչ կ'ըսէր Պ. Ֆօրէ ։ Հնարաւո՞ր էր ըսածն ։ Երկուքն ալ կը վախնային որ երազ կը տեսնէին, սխալ կը լսէին, իրենց յիմար յոյսն իրականութիւն կը կարծէին ։ Պ. Ֆօրէ շարունակեց ․

— Օրէնքը չնախատեսեր երբէք բացառութիւններն։ Հանրականութեանց միայն կ'զբաղի։ Արդ, եթէ ամեն բանէ առաջ մասնաւոր պարագայ մը կայ, ձերն է այն։ Ի՞նչ կ'ըսէ օրէնքն ․ Ամուսնութեան միջոցին ծնած ամեն տղայ իբրեւ հայր ունի ծնող կնոջ այրն։ Արդ, Սօրպիէ հարիւրապետն 1859 օգոստոս 2 ին ամուսնացաւ ․ դուք, Տիկի՛ն, ծնաք 1860 յունվար 27 ին ։ Ուրեմն դուք Սօրպիէ հարիւրապետին և Քաթէրին Ժուվի օրինաւոր դուստրն էք ։ Ահա այս պիտի պատասխանէ ամեն օրէնսգէտ առաջին տեսութեամբ, յետ բաղդատելոյ ծննդեան և ամուսնութեան վկայագրերն ։ Այժմ, ձեր ծննդեան հետեւեալ օրն, հարիւրապետը կրնա՞ր դատ բանալ և կնոջը ծնած զաւկին իրմէ չլինելը հաստատել ։ — Այո՛, որովհետեւ ամուսնութենէն հարիւր ութսուն և ինն օր յետոյ ծնած էիք ։ Կրնա՞ր շահիլ դատն ։ — Այո՛ ․ որովհետեւ Քաթէրին Ժուվի հետ ամուսնանալէն առաջ անոր յղի լինելէն տեղեկութիւն չունէր ։ Արդ, օրինագրքին 314 յօդուածը բացորոշ է ։ Ապացոյցք չեն պակսիր ։ Նախ նոյն ինքն մօր խոստովանութիւնն իւր ձեռամբ գրուած, եթէ առարկուի թէ այն խոստովանութիւն բռնութեամբ կորզուած է, որ հաւանական է, իւր և ճշմարիտ հօրը միջեւ փոխանակուած թղթակցութիւնը կեցած է ։

Մաքսիմիլիէն և Արտեմիս մտիկ կ'ընէին այն տենդոտ ուշադրութեամբ, որով մահապարտ մ'իւր կեանքը շնորհող գրին ընթերցումը կը լսէ ։ Այս բացորոշ, պարզ և տրամաբանական բացատրութիւնն անոնց մտքին կը զարնէր իւր հակիրճութեամբն իսկ ։ Ոչ եւս մարդն էր որ կը խօսէր, այլ օրէնքն ։

— Այր մը կրնա՞յ միշտ չճանչել իւր կնոջմէն ծնած մանուկը, շարունակեց Պ. Ֆօրէ ։ Ոչ ․ մինչեւ իսկ եթէ նախընթաց պարագային մէջ գտնուի ։ Պարտի նոյն ամսոյ մէջ բողոքել եթէ տղուն ծնած տեղը կը գտնուի ․ իսկ եթէ բացակայ լինի, վերադարձէն յետոյ մինչեւ երկու ամիս պարտի բողոքել ․ եթէ մանկան ծնանիլն այրէն պահուած լինի, խարդախութեան երեւան ելնելէն յետոյ մինչեւ երկու ամիս ։

Պ. Ֆօրէ քանի մը վայրկեան լռեց ։ Այս տեսարանը՝ պատմեալ եղերերգի մը շահեկանութիւն կ'առնար ․ կացութիւնները չափագիտական յառաջատութեամբ կը պարզուէին ունկնդրաց առջեւ ։ Եւ ուն-

(Շարունակելի)

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ

Ճեմարան երկսեռ վարժարանացս Հոգաբարձութիւնս պատիւ ունի ծանուցանել Ջեր պատուական Թերթի միջոցաւ պատուարժան Թաղեցւոց որ Թաղիս բնակիչներէն Նշան էֆէնտի Ճերմակեանի նախաձեռնութեամբ ի նպաստ երկսեռ վարժարանացս՝ յորում 400 մանկտի գրեթէ ձրիապէս կը դաստիարակուին՝ ամսոյս 27 շաբաթ երեկոյ Թատերական ներկայացում մը պիտի տրուի «ՔԱԹԷՐԻՆ ՀԱՈՒԱՐՏ» վեհ. խաղը՝ և երկու արարուած ալ «Գոմէտի վօտէվիլ» ընդ տնօրէնութեամբ Մ. Մնակեան դերասանապետի, որ խոստացած է ջանք չխնայել յիշեալ երեկոյթը կարելի եղածին չափ փայլուն հանդիսացնելու։

Հոգաբարձութիւնս ի սրտէ կը փափաքի և հաստատապէս կը յուսայ որ պատուարժան Թաղեցիք պիտի բարեհաճին իւրեանց սիրելի ներկայութեամբն աջակցիլ Մեծ. Նշան էֆէնտիի ազնիւ ջանից, որոյ ինքնայորդոր սոյն ձեռնարկութեան համար այժմէն մեր ջերմ շնորհակալութիւններն յայտնելով՝

Մնամ խորին յարգանօք
ի դիմաց Ճեմ. Երկսեռ վարժարանաց Հոգաբարձութեան
Պ. Յ. ԹՈՐԳՈՄԵԱՆ
Իւսկ. Նոր—Թաղ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
Կ. Ս. ԻՒԹՈՒՃԵԱՆ

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Քաղկեդոնի Մխիթարեան վարժարանն սեպտ. 5ին պիտի սկսի իւր ուսման ընթացքը։ Ծնողք և խնամակալք որ կը փափաքին իրենց զաւակունքն յանձնել վարժարանիս, կրնան այս օրերս (բացի հինգշաբթի օրերէն) գալ խօսակցիլ Նորա Մեծաւորին հետ, որ պատրաստ է զիրենք ընդունելու օրուան որ և իցէ պատշաճ ժամերուն։

Հ. ԱՐ. Վ. ՃԱՐԻ
Մեծ. Մխիթարեանց

ԱԶԳ

Ղալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ կալուածոց Հոգաբարձութեան կողմանէ աճուրդի դրուած է.

Բէյրա Քէմէր խաթուն Թաղ Էրմէնի քիլիսէ փողոց Թիւ 3 վեց սենեակով քարուկիր տան և ի ստորեւ չորս հատ կրպակներուն մէկ երրորդ մասը։

Մինչեւ ցարդ առաջարկուած գումարն է 165 օսմանեան ոսկի։

Անոնք որ կը փափաքին աւելցընել սոյն գումարն եւ աճուրդին մասնակցիլ, պարտին մինչեւ Սեպտ. 5 ներկայանալ Ղալաթիա Նորատունկեան խան Թիւ 8, եւ կամ Մէհմէտ Ալի բաշա խան Թիւ 12 դրասենեակները։

Վերոյիշեալ կալուածն հարիւր օսմանեան ոսկի տարեկան եկամուտ ունի այժմ։

Պօլիս 16/28 օգոստոս 1883.

ԱԶԳ

Ճ. Տ. Ծանէթթոյի պանքան ամեն տեսակ փոխանակութեան գործեր կ՚ընէ, զանազան տէրութեանց ամեն տեսակ արժէթուղթերը կ՚առնու կը վաճառէ, կտրոններ կը գանձէ, միանգամայն Սեպտեմ. 20/1ի համար ի վաճառ դրած է Աւստրիական կարմիր խաչի փոխառութեան տոմսակներն ի գին 5 ֆրանքի, շահող մեծ բաժինն 100,000 ֆր., ինչպէս նաեւ Յունաստանի ազգային փոխառութեան տոմսակներն ի գին 16 ղրուշի մէճիտ, երկու տոմսակներն ի միասին 40 ղրշ. ի կը վաճառուին. այս գոյգն գումարով մարդ ամենայաջող պարագային մէջ կրնայ 350,000 ֆր. շահիլ։

Այս տոմսակներէն առնուլ փափաքողք որոշեալ ժամանակէն առաջ պէտք է դիմեն իմ գրասենեակս, Ղալաթիա, Քօմիսիյօն խան, Թիւ 18։

Ճ. Տ. ԾԱՆԷԹԹՈՅ

ՏՕՔԹԷՕՐ Մ. ԱՐՋՈՒՄԱՆԵԱՆ

Պատիւ ունի ծանուցանել Արգոյ հասարակութեան՝ որ այս անգամ Սամաթիա Սուլու Մանասթըր փողոցը Թաշ պազարի կից տունն եկած ըլլալով, բաց ի ուրբաթ օրերէ ամեն օր առաւօտները մինչեւ ժամը հինգ եւ կէս օրէն վերջը ժամը իննէն մինչեւ երեկոյ տունը պիտի գտնուի։ Ուրբաթ օրերը ժամը 6էն մինչեւ 9 իրեն դիմող հիւանդք ձրիապէս պիտի դարմանուին։

15—9

ՖՐԷՏ, ԼԷՅԼԱՆՏ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ
Որ կանոնաւորապէս կը բանին Լիվէրբուլէ և Աքտենիզի մէջ.

Անուանք	Թօնոյ	Անուանք	Թօնոյ
Ալճերիա	2,500	Ֆլորիտա	3,700
Ալզամորա	2,500	Ֆլորենթինա	3,700
Անտալուզիա	2,500	Ֆլամինկօ	3,700
Աբիսինիա	2,500	Իսպանիա	5,500
Արաբիա	3,700	Իտալիա	5,500
Պալմիրա	6,000	Իբերիա	5,500
Պորթուկալիա	6,000	Լէօնիա	2,200
Քարթէճենա	800	Լէյկօրթան	2,500
Սարտինիա	2,000	Լէօնա	800
Տօրօ	700	Օպօրթօ	700
Էմիլիա	3,700	Բէրլինա	3,800
Ֆլորա	3,700	Վալենսիա	6,800
Ֆլորենտիա	3,700	Վէնէսիա	6,800

Շաբաթական շոգենաւներու նոր գիծ մը հաստատեցաւ Լիվըրբուլի եւ Պօսդընի միջեւ, եւ ստորագրեալս հեղուկէ զատ ուրիշ վաճառք կ՚ընդունի օրինաւոր սակերով։

Ուղեւորներու համար ամեն դիւրութիւն կ՚ընծայուի։

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ԷՏՈՒԱՐՏ ԼԱՖՈՆՏԷՆ
Գործակալ
Թիւ 34, 35, 36, Եէնի Միլլէթ խան, Ղալաթիա
Նաւատարք, Պարոնայք Ֆրէտ, Լէյլանտ եւ ընկ. Լիվըրբուլ
Գործակալութիւնք
Կ. Պոլիս, Էտուարտ Լաֆոնտէն.
Ջիպրալդար, Պ. Պ. Քարվըր Եղբարք.
Աղեքսանդրիա, Կ. Լ. Վալմոն եւ ընկ.
Մալթա, Ա. Քամիլլէրի.
Շիրա, Ա. Մ. Մավրոկորտադոյ.
Զմիւռնիա, Պ. Ուիթալ եւ ընկ.

ԲԱԲԱՅԱՆԻ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
Լիվէրբուլի, Մէջերկրականի և Օտեսայի մէջ կանոնաւորապէս բանող
ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Անուանք	Թօնոյ	Նաւապետք
Այա Սոֆիա	3,000	
Արարատ	2,500	Ռոճըրս
Արմէնիա	2,500	Քրուիքշանք
Լոտոնիա	2,500	Ուիլքս
Մասետոնիա	3,500	Մարշ
Բուլկարիա	2,800	Ֆօթըրճիլ

Բուլկարիա շոգենաւն եկաւ։

Այս շոգենաւք կրին ճամբորդներ ալ ունին։

Ընկերութիւնն օրինաւոր գներով վաճառք կ՚ընդունի Եւրոպական երկիրներու եւ Ամերիկայի համար։

Ամեն դիւրութիւն եւ հանգստութիւն կը տրուին ուղեւորաց։

Դիմել առ ԴԱՆԻԷԼ, ԲԱԲԱ ԵՒ ԸՆԿ.
Գործակալք

ՔԻՒՆԱՐՏ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Անուանք	Թօնոյ	Անուանք	Թօնոյ
Օրէկոն	7,000	Մալթա	3,000
Ատլաս	3,000	Մարաթոն	2,500
Ալէփփօ	3,000	Նուբիա	2,500
Գալլիա	4,600	Բոթնիա	5,000
Պավոնիա	3,800	Բաթավիա	3,200
Պալմիրա	2,500	Բուլկարիա	3,000
Պրիթիշ Քուին	1,200	Սերվիա	7,800
Սէֆալոնիա	5,000	Սկիթիա	4,600
Քաթալոնիա	4,700	Սամարիա	3,000
Շէրպուրկ	2,000	Սիպերիա	3,000
Տէմէրարա	2,500	Սիտոն	3,000
Կալաբրիա	4,000	Թարիֆա	3.000
Քէտար	2,500	Թրինիտատ	2,500
Մարոքօ	3,000		

Սէրվիա շոգենաւը, Նաւապետ Բիւրթոն, Լիվըրբուլէն եկաւ զանազան վաճառքներով, եւ ընդ փոյթ հոն պիտի երթայ։

Ստորագրեալս արտօնութիւն ունի ճամբորդ եւ վաճառք ընդունիլ Նիւ Եորքի եւ Պօսդընի, ինչպէս նաեւ Միացեալ-Նահանգաց ուրիշ կողմերուն համար՝ օրինաւոր սակերով։

Դիմել առ
ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՕՆԻ, Գործակալ.
Թիւ 1 Քիւչիւք Հալիլ փաշա խան
Ղալաթիա։

Ն. ՓԱՔԷ ԷՆԷ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
Մարսիլիայի և Բոզիի մէջ կանոնաւորապէս բանող

Մեկնում Մարսիլիայէն ամեն տասն եւ հինգ օրն անգամ մը չորեքշաբթի օրերը։

Ուղղակի ուղեւորութիւն

Տրապիզոն, Պաթում եւ Բոզի պիտի երթայ Լ՚Ալփին շոգենաւն, որ օգոստ. 29ին Մարսիլիայէն եւ սեպտ. 5ին Կ. Պոլիսէն պիտի մեկնի։

Նաւուղեէքի, ուղեւորութեան եւ այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակալն
ԼՈՐԱՆ ՐԸՊՈՒԼ
Մումհանէ փողոց, Թիւ 114

ՄՈՍ
ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ
Լիվէրբուլի և Մէջերկրականի մէջ բանող շոգենաւք

Անուանք	Թօնոյ	Անուանք	Թօնոյ
Քանտահար	4,200	Ոզիրիս	3,000
Ֆայում	4,000	Նեֆերտի	3,000
Օսմանլը	4,000	Բէլա	3,000
Սեբաստոբոլ	3,250	Իզիս	2,600
Թէպէ	3,250	Ատլանտիս	1,700
Մեմֆիս	3,250	Լօտուս	800
Նիլ	3,250	Օլինդա	800
Մարէօտիս	3,250	Սեթի	750

Նեֆերտի շոգենաւը, Նաւապետ Հոլ Լիվըրբուլէն եկաւ զանազան վաճառքներով։

Վերոյիշեալ շոգենաւք չքնաղապէս յարդարուած են ճամբորդներու համար։

Դիմել առ Ժ. Թ. ՈՒԻԹՈԼ եւ ընկ.
Գործակալք
Մէյտանճըք սօգագ, Պոլիս
Տնօրէնութիւն, Լիվըրբուլ,
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ եւ ընկ.
31, Ճէյմս Սդրիդ, Լիվըրբուլ.
Գործակալութիւնք

Աղեքսանդրիա	Ռ. Ճ. Մոս եւ ընկ.
Պէրութ	Յ. Բաթթարաքի
Կ. Պոլիս	Յ. Վ. Ուիթոլ եւ ընկ.
Դարդանէլ	Ֆրանք Քալվէրթ
Ջիպրալթար	Սմիթ, Իմոս եւ ընկ.
Մալթա	Սմիթ եւ ընկ.
Իսքէնտէրուն	Լէվի, Ֆրանք եւ ընկ.
Զմիւռնիա	Պ. Ֆ. Ուիթալ եւ ընկ.
Շիրա	Ն. Փ. Բէգրոբուլոյ

ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԻՒՆ

NORTH BRITISH AND MERCANTILE
Insurance company
ՆՈՐԹՀ ԲՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԸՐՔԸՆԹԱՅԼ
Լոնտրայի և Էտինպուրկի ապահովութեան ընկերութիւն
Անգլ. Լիր.

Արտօնեալ դրամագլուխ	3,000,000	
Բաժանորդագրեալ »	2,000,000	
Վճարեալ դրմգլուխ 500,000		
Պահեստի դրամ հրդեհի պատահականութեանց դէմ	1,274,661	
Կեանքի պատահականութեանց դէմ պահեստի դրամ	3,855,529	
		5,630,190
Հրդեհի ճիւղէն հասոյթ 1882 տարւոյ	1,157,124	
Կենաց ճիւղէն հասոյթ 1882 տարւոյն	484,798	
		1,641,922

NORTHERN
Assurance company
ՆՈՐԹՀԸՐՆ
Լոնտրայի և Էպէրտինի ապահովութեան ընկերութիւն
Անգլ. Լիր.

Բաժանորդագրեալ դրամագլուխ	3,000,000	
Վճարեալ դրմգլուխ 300,000		
Պահեստի դրամ հրդեհի պատահականութեանց դէմ	778,889	
Կեանքի պատահականութեանց դէմ պահեստի դրամ	1,670,519	
		2,749,408
Հրդեհի ճիւղէն հասոյթ 1882 տարւոյ	460,126	
Կեանքի ճիւղէն հասոյթ 1882 տարւոյ	245,161	
		705,287

Ստորագրեալք իրենց բազմաթիւ յաճախորդաց և այս քաղաքիս ընդհանուր հասարակութեան կը ծանուցանեն թէ իրենց վերոյիշեալ երկու ընկերութեանց միացեալ գործակատար ընտրուած ըլլալով, այնպիսի դրութեան մը մէջ կը գտնուին, որով Հրդեհի դէմ ապահովութեան մեծ դիւրութիւններ կը մատուցանեն։

Ապահովութեանց կարգադրութիւնները կը բաղկանան երկու ընկերութեանց մէջ համեմատական բաժանումէ մը, և այսպէս ապահովութեան և դիւրութեան աւելնալովն՝ Ընկերութիւնս ալ կրնայ աւելի մեծագումար ապահովութիւն ընդունիլ նոյնները ինքզինք ներկայացնել։

Գրեթէ ամեն կարգի վտանգաւոր ապահովութիւնք կրնան ընդունուիլ, ինչպէս Բերայի, Ղալաթիոյ և Պօլսոյ մէջ, նոյնպէս մօտակայ քաղաքները, գիւղերն գաւառները։

MARITIME
Insurance Cie limited of Liverpool
Capital Lt. 500,000
ՄԱՐԻԹԱՅՄ
Ծովային ապահովութեան ընկերութիւն

Դրամագլուխ 500,000 Անգլ. լիրա

Ստորագրեալք, շոգենաւերը, առագաստանաւերն և անոնց մէջի վաճառքներն ու կարասիները խիստ օգտակար պայմաններով ապահովելու իշխանութիւն տրուած են ընկերութեան կողմէ։

Գիներուն և այլոց վրայ տեղեկութիւն ստանալ ուզողք պէտք է դիմեն Ղալաթիա Քօմիսիօն խանի անկիւնը՝ երկաթէ կամուրջէն վրայ Նայդոյ սենեակն առ Տնօրէն ամեն գործառնութեանց. Գործակատարն յիշեալ Ընկերութեան

ԳԱՌՆԻԿ Յ. ՍԵՐՈՒԲԵԱՆ ՃՕՆ ՐԱՍԻԼ

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա 22 օգոստ.

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ

(Օսմ. ոսկին 100 ղրուշի հաշուով)

Լոնտրա 3 ամիս, ղրշ.	110,	առ Անգլ. լիր.
Փարիզ 3 » Ֆր.	23	առ Օսմ. լիր.

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

Օսմ. Ֆօնս. գոցուեցաւ (գ. կ.)		11,28
բացուեցաւ		11,26
կէս օրին		11,26
Եգիպտ. միաց. բաց. ոսկի (գ. կ.)		78,25
		Անգլ. լիր
Սօսիէթէ Ժէնէրալ 6		4,22
» Օթօման		4,10
Կ. Պոլսոյ Պանքան		8,10
Քրէտի Ժէնէրալ 6 %	Օսմ. լիր	7,37
Փոխ. 1863 (Մուլ ․) 6 %	Ֆր.	70
» 1865 %		64
» 1869 (Բինար) 6 %		57,
» 1872 (Պօն տիւ Թրէզօր)		20,
» 1873 (Բինար) 6 %		51
Րումէլիի երկաթուղի		52
Լաւրիում (գ. կ.)		150
Թրամուայ	Օսմ. լիր	335
Թղթադրամ	»	1085
Հէվալէսիզ		30
Րէզօր		—

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

(Օսմ. ոսկին 100 ղրշէն)	Ղր.	Փ.
Անգղիական ոսկի	110	5
Գաղղիական »	87	32
Բօլ	90	6
Գրիւնիգ	51	20
Գառայօն Թուղթ (զարիփ)	915	
» արծաթ (նոր)	90	10
Մէճիտիէի տարբերութիւն	108	
Վեցնոց	103	35
Հինգնոց	103	30
Մէթալիք	100	20

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտրա 3 սեպտ.

Անգղ. Ֆօնս.	100 1/4
Օսմ. »	10 1/2
Փոխ. 1865	13 1/4
» 1869	11 3/8
» 1871	71 3/4
» 1872	19
» 1873	10 3/8
» 1877	84 5/8
Պանք Օթօման	19 1/4
Ռուս. փոխ. 73ի	86 1/4
Եգիպտ. միացեալ	70 1/2
» արտօնեալ	93 5/8
Տայրա Սանիէ	69 1/2
Փոխ. Ռօչիլտ	91 1/2
Փոխանակագիր Փարիզի վրայ	25,536

Փարիզ 3 սեպտ.

Գաղղ. Ֆօնս. 4 1/2 0/0		108,62 1/2
» » 3 0/0		80,
Օսմ. Ֆօնս.		10,60
Փոխ. 1865	Ֆր.	67
» 1869		57
» 1873		53
Օսմ. Երկաթուղի		51,25
Պանք Օթօման (գ. կ.)		737,50
Քրէտի Լիօնէ (գ. կ.)		572,50
Ռուս. փոխ. 5 առ 0/0 (1877)		93 3/8
» » Արեւելեան		—
Իտալ. Ֆօնս.		90,65
Եգիպտ. միացեալ		357,50
Փոխանակագիր Լոնտրայի վրայ		25,33

Վիէննա 4 սեպտ.

Փոխ. Լոնտրայի վրայ	119,95
Րումէլիի երկաթուղի	24,

ԿԷՍ ՕՐ 5,24

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷԻ

ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐՈՒՆ ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ

1883 ՕԳՈՍՏՈՍ 1 ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ
ՄԻՆՉԵՒ ՕԳՈՍՏՈՍ 31

ԲՈՍՖՈՐԷՆ ԻՋՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Ժամ

Եւրոպական եզերք

11 30 Ենիմահալլէէն Մէգարպուրնու, Պէօյիւքտէրէ, Թարապիա, Ենիքէօյ. (Ենիգիւղի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի։) 34
12 5 Ենիքէօյ. Սթէնեա. Էմիրկ. Պօյաճըքէօյ. Ր. Հիսար. Պէպէք. (Արնավուտգիւղի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի) 19
12 30 Ր. և Ա. Գավագ. Ենիմահալէ. Մէգարպ. Պէօյիւքտ. Քիրէճպ, Թարապ. Ենիքէ. (Ենիգիւղի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի) 33
1 20 Ենիք. Սթէն. Էմիրկ. Պօյաճ. Ր. Հիսար. Պէպէք. (Արնավ. շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի) 22
1 30 Ենիմահ. Մէգարպ. Պէօյիւքտ. Թարպ. Ենիք. (Ենիգիւղի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի) Ուրբաթ օրերը Սթէն. Էմիրկ. Պօեաճըք. Ր. Հիսար, Պէպէք հանդիպելով։ 32
2 35 Ենիքէօյ, Սթէն. Միրկէօն, Պօեաճ. Ր. Հիսար, Պէպէք. (Պէպէքի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի.) Բացի ուրբաթէ։ 23
3 15 Ենիմահ. Մէգրպ. Պէօյիւքտ. Քիրէճպ. Թարպ. Ենիք. Սթէն. Էմիրկ. Պօյաճ. Ր. Հիսար, Պէպէք։ 19
4 15 Ա. Գավագէն Ենիմահ. Մէգրպ. Պէօյիւքտ. Թարպ. Ենիք. Սթէն. Էմիրկ. Պօյաճ. Ր. Հիսար, Պէպէք, Արնավ. Գուր. Օրթ. Պէշ. 35
5 15 Ենիմահ. Մէգարպ. Պէօյիւքտ. Թարապիա. Ենիք. Սթէն. Էմիրկ. Պօյաճ. Ր. Հիսար. Պէպէք. Արնավ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկ։ 22
6 15 Ենիմահ. Մէգարպ. Պէօյիւքտ. Թարապ. Պէյքօզ. Բաշաք. Ենիք. Էմիրկ. Գանլ. Ա. եւ Ր. Հիսար, Գանտ. Արնավ. Չէնկ. Պէյլէր. Օրթաք. Գուզգ. Պէշիկ. Իւսկ. 4
8 15 Ա. և Ր. Գավագ Ենիմահ. Մէգարպ. Պէօյիւքտ. Թարապ. Պէյքօզ, Ենիք. Էմիրկ. Պօյաճըք. Ր. Հիսար. Պէպէք. Արնավ. Գուրուչ. Օրթաքէօյ. Պէշիկթ. (Ուրբաթ օրերը Սթէնեա) 32
10 Մէգարպուրնուէն Պէօյիւքտէրէ. Թարապ. Ենիք. Էմիրկ. Ր. Հիսար, Արնավ. Օրթաք. Պէշիկթ. (Ուրբաթ օրերը ժամ 10 1/4ին) 28
10 35 Ենիքէօյէն ուղղակի կամուրջ։ 19

Արնավուտ քէօյ

11 30 Պէպէք, Արնավուտք. Գուր. Օրթաք. Պէշիկ. 21
12 Արնավ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկթաշ։ 25
12 35 Պէպէք, Արնավ. Գուր. Օրթաք. Պէշիքթ. Գապաթ. 28
1 5 Արնավ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկթաշ։ 21
1 50 Պէպէք, Արնավ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկթաշ Գապաթաշ. 34
2 30 Արնավուտք. Գուր. Օրթաք. Պէշիկթաշ. 28
3 5 Պէպէք, Արնավ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկթաշ, Գապաթաշ։ 21
3 45 Պէպէք, Արնավ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկթաշ, Գապաթաշ։ 28
11 Հիսարէն ուղղակի կամուրջ։ 25
11 Պէպէքէն » » (Բացի ուրբաթէ) 22

Ասիական եզերք

11 15 Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզգ. Գապաթ. 22
11 45 Պէյքօզ, Բաշաք. Ր. Փ. մահալլէ, Գանլըճա, Ա. Հիսար, Գանտիլլի (Գանտիլլիի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի)։ 25
12 20 Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզգ. Իւսկ. 4
1 Պէօյիւքտ. Թարապ. Պէյքօզ, Բաշաք. Գանլ. Ա. Հիսար, Գանտ. (Գանտիլլիի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի։) —Ուրբաթ օրերը Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզգ. Գապաթ։ 17
1 15 Գանտ. Վանիք, Չէնկ. Պէյլ. Գուզգ. — Բացի ուրբաթէ 6
2 Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզգ. Գապաթաշ։ » » 9
2 30 Պէօյիւքտ. Թարապ. Պէյքօզ, Բաշաք. Ր. Փ. մահ. Գանլըճա, Ա. Հիսար, Գանտ. (Գանտիլլիի շոգենաւին պիտի հաղորդակցի)։ 25
3 Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզգ. 6
3 30 Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլէրպ. Գուզգ. Իւսկիւտար։ 34
4 15 Պէյքօզ. Բաշաքահ. Ր. Փ. մահ. Գանլ. Ա. Հիսար. Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզգ. Պէշիկթաշ։ 17
8 45 Պէօյիւքտ. Պէյքօզ, Բաշաք. Գանլ. Ա. Հիսար, Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզգ. Իւսկիւտար։ (Ուրբաթ օրերը Ր. փաշա մահ.) 21
10 30 Գանտիլլիէն ուղղակի կամուրջ։ 23

ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ԵԼՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Եւրոպական եզերք

1 Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պէպէք, Ր. Հիսար, Էմիրկ. Ենիք. Թարապ. Պէօյիւքտ. 25
1 30 Գապաթաշ, Իւսկ. Պէշիկթաշ, Գուզգ. Օրթաք. Պէյլ. Չէնկ. Արնվ. Գանտ. Ա. եւ Ր. Հիսար, Գանլ. Էմիրկ. Ենիք. Բաշաք. Պէյքօզ. Թարապ. Պէօյիւքտ. Մէգարպ. Ենիմահ. 8
1 45 Գապաթաշ, Պէշիկթ. Օրթաք. Արնավ. Ր. Հիսար, Պօեաճըք, Ենիք. Թարապ. Պէօյիւքտ. Մէգար. Ենիմահ. 19
2 Պէշիկթ. Օրթաք. Արնավ. Ր. Հիսար. Միրկէօն. Ենիք. Թարապ. Պէօյիւքտ. Մէգարպուր. Ենիմահ. Գավագլար։ 33
3 30 Պէշիկ. Օրթաք. Գուր. Արնավ. Պէպէք, Ր. Հիսար, Էմիրկ. Ենիք. Թարապ. Պէօյիւքտ. Մէգարպ. Ենիմահ. 22
5 Գապաթաշ, Պէշիկ. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պէպէք, Ր. Հիսար, Պօյաճ. Էմիրկ. Սթէն. Ենիք. Պէյքօզ, Թարապ. Պէօյիւքտ. Մէգարպ. Ենիմահ. Գավագլար։ 33
6 45 Իւսկիւտար, Պէշիկ. Գուզգ. Օրթաք. Պէյլ. Չէնկ. Արնավ. Գանտ. Ր. Հիսար, Գանլ. Էմիրկ. Ենիք. Թարապ. Պէօյիւքտ։ 21
8 15 Պէշիկ. Օրթաք. Արնավ. Պէպէք, Ր. Հիսար, Էմիրկ. Ենիք. Թարապ. Պէօյիւքտէրէ, Մէգարպ. 28
9 25 Պէշիկթ. Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պէպէք. Ր. Հիսար. Պօյաճ. Միրկէօն, Սթէն. Ենիք. (Վօսփորի շոգենաւին պիտի հաղորդակցի)։ 19
10 Ենիք. Թարապ. Պէօյիւքտ. Մէգարպ. Ենիմահ. 33
10 35 Ր. Հիսար, Պօյաճ. Էմիրկ. Սթէն, Ենիք. Թարապ. Քիրէճպ. Պէօյիւքտ. Մէգարպ. Ենիմահ. 34
11 10 Ենիք. Թարապ. Պէօյիւքտ. Մէգարպ. Ենիմահ. 32
11 25 Պէպէք, Ր. Հիսար, Պօյաճ. Էմիրկ. Սթէն. Ենիք. 19

Արնավուտ քէօյ

12 30 Ուղղակի Արնավ. 21
1 15 » Պէպէք. 34
2 » Արնավ. 28
2 30 » Պէպէք 21
3 15 » Պէպէք. 28
10 10 Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուր. Արնավ. Պէպէք, Ր. Հիսար, (Վօսփորի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի։) 25
10 25 Արնավ. Պէպէք (բացի ուրբաթէ)։ 22
11 Գապաթաշ, Պէշիկ. Օրթաք. Գուր. Արնավ. Պէպէք (Ենիքէօյի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի)։ 21
11 40 Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պէպէք. 28
12 Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. 25

Ասիական եզերք

12 15 Իւսկիւտար, Գուզգ. Պէյլ. Չէնկ. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Ենիք. 22
1 15 Գուզգ, Պէյլէրպ. Չէնկէլք. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար. Գանլըճա. Ենիք. (Բաց ի ուրբաթէ) 25
1 30 Ուղղակի Գանտիլլի » » 6
2 30 » » 34
3 » » 17
2 5 Իւսկ. Գուզգ. Պէյլէրպ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Բաշաք. Պէյքօզ։ (Ուրբաթ օրերը Ր. Փ. Մահ.) 23
9 35 Գապաթ. Պէշիկ. Գուզգ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. (Գավագի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի։) 17
10 15 Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Ր. Փ. մահ. Բաշաք. Պէյքօզ, Թարապ. Մէգարպ. Ր. և Ա. Գավագ։ 4
10 25 Պէշիկ, Գուզգ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. — Բացի ուրբաթէ։ 6
10 50 Գուզգ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. (Պէյքօզի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի)։ 23
11 10 Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլըճա Ր. Փ. մահ. Բաշաք. Պէյքօզ։ 2
11 40 Գապաթաշ, Գուզգ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք։